

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 21.11.2001
COM(2001) 678 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης

"Όταν σχεδιάζεις για ένα χρόνο, να σπέρνεις σιτάρι. Όταν σχεδιάζεις για μια δεκαετία, να φυτεύεις δέντρα. Όταν σχεδιάζεις για μια ζωή, να καταρτίζεις και να εκπαιδεύεις ανθρώπους."
(κινεζική παροιμία) Guanzi (περίπου 645 π.Χ.)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1. Το πλαίσιο.....	7
1.2. Η πανευρωπαϊκή διαβούλευση	9
1.3. Μια ευρωπαϊκή περιοχή δια βίου μάθησης	9
1.4. Τι εννοούμε με τον όρο δια βίου μάθησης;.....	10
1.5. Δομή του εγγράφου.....	11
2. ΣΥΝΕΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ.....	11
3. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ.....	19
3.1. Η αποτίμηση της μάθησης.....	19
3.2. Πληροφόρηση, προσανατολισμός και παροχή συμβουλών	22
3.5. Βασικές δεξιότητες.....	28
3.6. Καινοτόμοι παιδαγωγικές μέθοδοι.....	29
4. Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ.....	32
4.1. Ένα πλαίσιο δια βίου μάθησης	32
4.2. Η οικοδόμηση πάνω σε ευρωπαϊκού επιπέδου επιτεύγματα	33
4.3. Δείκτες	34
4.4. Διατήρηση της ορμής	35
5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ.....	36

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Φέιρα τον Ιούνιο του 2000 ζήτησε από τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, στα πεδία της αρμοδιότητάς τους, να "καθορίσουν συνεκτικές στρατηγικές και πρακτικά μέτρα με στόχο την προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους". Αυτή η εντολή επιβεβαιώνει ότι η δια βίου μάθηση είναι ένα βασικό στοιχείο της στρατηγικής, η οποία επινοήθηκε στη Λισσαβόνα, για να καταστεί η Ευρώπη η πιο ανταγωνιστική και δυναμική κοινωνία της γνώσης στον κόσμο.

Οι άνθρωποι βρίσκονται στο επίκεντρο αυτής της ανακοίνωσης. Πάνω από 12.000 πολίτες συνέβαλαν στη διαβούλευση που εγκαινιάστηκε με το υπόμνημα της Επιτροπής για τη δια βίου μάθηση, το οποίο εκδόθηκε το Νοέμβριο του περασμένου έτους. Η ανατροφοδότηση τόνισε ξεκάθαρα το μέγεθος των μελλοντικών προκλήσεων. Οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, που συνδέονται με τη μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης, παρουσιάζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τους πολίτες της τόσο οφέλη —όσον αφορά τις αυξημένες ευκαιρίες για επικοινωνία, ταξίδια και απασχόληση, όσο και κινδύνους —οι οποίοι σχετίζονται κυρίως με τα υψηλότερα επίπεδα ανισοτήτων και κοινωνικού αποκλεισμού. Η κλίμακα τέτοιων αλλαγών απαιτεί μια ριζοσπαστική νέα προσέγγιση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Επιπλέον, το παρόν αβέβαιο οικονομικό κλίμα δίνει νέα έμφαση και σημασία στη δια βίου μάθηση. Οι παραδοσιακές πολιτικές και θεσμοί είναι όλο και πιο ανέτοιμοι να ενδυναμώσουν τους πολίτες για να αντιμετωπίσουν δραστήρια τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, της δημογραφικής μεταβολής, της ψηφιακής τεχνολογίας και της περιβαλλοντικής ζημιάς. Ωστόσο οι άνθρωποι, οι γνώσεις και οι ικανότητές τους είναι το κλειδί για το μέλλον της Ευρώπης.

Μια ευρωπαϊκή περιοχή δια βίου μάθησης

Αυτή η ανακοίνωση συμβάλλει στην εδραίωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης, στόχοι της οποίας είναι να καταστήσει τους πολίτες της ικανούς να κινούνται ελεύθερα μεταξύ μαθησιακών πλαισίων, επαγγελματών, περιοχών και χωρών, αξιοποιώντας στο μεγαλύτερο βαθμό τις γνώσεις και τις ικανότητές τους, και να εκπληρώσουν τους στόχους και τις φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών για περισσότερη ευημερία, ανεκτικότητα, δημοκρατικότητα και για απουσία αποκλεισμών.

Αυτή η ανάπτυξη θα διευκολυνθεί με τη συνάρθρωση, μέσα σε ένα πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και των σημαντικών στοιχείων των σημερινών ευρωπαϊκού επιπέδου διαδικασιών, στρατηγικών και σχεδίων που αφορούν την πολιτική για τους νέους, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη και την έρευνα. Αυτό δεν συνεπάγεται μια νέα διαδικασία ούτε μπορεί να εμπλέκει την εναρμόνιση νόμων και κανονισμών. Μάλλον απαιτεί πιο συνεκτική και οικονομική χρήση των σημερινών μέσων και πόρων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της ανοιχτής μεθόδου του συντονισμού. Θα εδραιωθούν στενοί σύνδεσμοι μεταξύ της ευρωπαϊκής περιοχής της δια βίου μάθησης και του ευρωπαϊκού χώρου της έρευνας, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος στη Λισσαβόνα για μια κοινωνία που βασίζεται στη γνώση.

Τι είναι η δια βίου μάθηση;

Οι απαντήσεις προς τη διαβούλευση που αφορούσε το υπόμνημα απαιτούσαν έναν ευρύ ορισμό της δια βίου μάθησης που να μην περιορίζεται σε μια αποκλειστικά οικονομική οπτική ή μόνο στη μάθηση για ενήλικους. Εκτός από την έμφαση που αποδίδει στη μάθηση από την προσχολική ηλικία έως εκείνη μετά τη συνταξιοδότηση, η δια βίου μάθηση θα έπρεπε να ενσωματώνει ολόκληρο το φάσμα της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης. Η διαβούλευση τόνισε επίσης τους στόχους της μάθησης, μεταξύ άλλων για ενεργό συμμετοχή, προσωπική ολοκλήρωση και κοινωνική ένταξη καθώς και για πλευρές που σχετίζονται με την απασχόληση. Οι αρχές οι οποίες διέπουν τη δια βίου μάθηση και καθοδηγούν την αποτελεσματική της εφαρμογή δίνουν έμφαση στην κεντρική θέση του μαθητευομένου, τη σπουδαιότητα των ίσων ευκαιριών, και την ποιότητα και τη συνάφεια των ευκαιριών στη μάθηση.

Περιεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη δια βίου μάθηση

Τα κράτη μέλη συμφώνησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Φέιρα, και στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη δια βίου μάθηση. Τα δομικά στοιχεία τέτοιων στρατηγικών αναφέρονται εδώ, προκειμένου να βοηθήσουν τα κράτη μέλη και φορείς σε όλα τα επίπεδα. Αυτό που συνεπάγονται τα δομικά στοιχεία είναι μια σταδιακή ενοποίηση των χώρων της επίσημης μάθησης με στόχο οι ευκαιρίες για ποιοτική μάθηση να καταστούν προσβάσιμες σε όλους σε συνεχιζόμενη βάση. Το σαφές μήνυμα είναι ότι τα παραδοσιακά συστήματα πρέπει να αναμορφωθούν για να γίνουν πολύ περισσότερο ανοιχτά και ευέλικτα, έτσι ώστε οι σημερινές ανισότητες να μη διαιωνίζονται και οι μαθητευόμενοι να έχουν ατομική πρόσβαση στη μάθηση, η οποία θα είναι κατάλληλη για τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής τους. Τα δομικά στοιχεία είναι συνεπή με τα κριτήρια αξιολόγησης της δια βίου μάθησης, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στην κοινή έκθεση για την απασχόληση 2001.

Μια προσέγγιση συνεργασίας ορίζεται σαφώς ως το πρώτο δομικό στοιχείο. Όλοι οι αρμόδιοι φορείς, μέσα και έξω από τα επίσημα συστήματα, πρέπει να συνεργαστούν για στρατηγικές που θα λειτουργήσουν επιτόπου. Η κατανόηση των αναγκών του μαθητευομένου, ή του δυνάμει μαθητευομένου, παράλληλα με τις μαθησιακές ανάγκες οργανισμών, κοινοτήτων, της ευρύτερης κοινωνίας και της αγοράς εργασίας είναι το επόμενο βήμα. Η παροχή επαρκών πόρων, όσον αφορά τη χρηματοδότηση και την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, μπορεί τότε να συζητηθεί.

Κατόπιν η ανάλυση ασχολείται με το πώς θα συνταιριάζουμε μαθησιακές ευκαιρίες στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητευομένων και το πώς θα διευκολύνουμε την πρόσβαση αναπτύσσοντας την προσφορά, ώστε να γίνει εφικτή η μάθηση από οποιονδήποτε, οπουδήποτε και οποτεδήποτε. Εδώ υπάρχει σαφής ανάγκη ο επίσημος τομέας να αναγνωρίσει και να εκτιμήσει την εξωσχολική και την άτυπη μάθηση. Η δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας εξαρτάται τελικά από την αύξηση των ευκαιριών στη μάθηση, την αύξηση των επιπέδων συμμετοχής και την τόνωση της ζήτησης για μάθηση. Τελικά προτείνονται μηχανισμοί για εξασφάλιση της ποιότητας, αξιολόγηση και έλεγχο, με στόχο την προσπάθεια για αριστεία σε συνεχιζόμενη βάση.

Προτεραιότητες για δράση

Προτείνεται δράση η οποία οικοδομεί πάνω στην ευρωπαϊκή διάσταση της δια βίου μάθησης, ενώ επίσης υποστηρίζει στρατηγικές σε όλα τα επίπεδα. Οι προτεραιότητες παρουσιάζονται στα έξι βασικά μηνύματα που αποτέλεσαν τη βάση για την πανευρωπαϊκή διαβούλευση και εγκρίθηκαν από αυτήν. Μια ολοκληρωμένη νέα ευρωπαϊκή προσέγγιση για την αποτίμηση της μάθησης θεωρείται ως προαπαιτούμενο για την περιοχή της δια βίου μάθησης, που οικοδομεί πάνω στο σημερινό δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας μέσα στην ΕΕ. Οι προτάσεις επικεντρώνονται στον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την αναγνώριση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης καθώς και στη μεταφορά και την αμοιβαία αναγνώριση σχολικών πιστοποιητικών και διπλωμάτων. Η πληροφόρηση, ο προσανατολισμός και η παροχή συμβουλών απευθύνονται κυρίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με προτάσεις που αποσκοπούν στο να διευκολύνουν την πρόσβαση στη μάθηση μέσω της διάθεσης ποιοτικών υπηρεσιών προσανατολισμού.

Η επένδυση χρόνου και χρημάτων στη μάθηση, ειδικά στο πλαίσιο των απαιτήσεων απέναντι στα κράτη μέλη να αυξήσουν τα συνολικά επίπεδα επενδύσεων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στα συμπεράσματα της Λισσαβώνας και στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, είναι μια προϋπόθεση για να επισυμβεί το είδος των θεμελιωδών αλλαγών τις οποίες συνεπάγεται η δια βίου μάθηση. Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις σχετικά με το πώς αυτό πρόκειται να επιτευχθεί. Απαιτούνται αυξημένες επενδύσεις και επιλεκτική χρηματοδότηση, παράλληλα με μηχανισμούς για την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Προτάσεις για ενθάρρυνση και στήριξη μαθησιακών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών, καθώς και η διευκόλυνση των τόπων εργασίας, ώστε να γίνουν οργανισμοί μάθησης, θεωρούνται βασικοί τρόποι προκειμένου η μάθηση να πλησιάσει τους μαθητευομένους. Σπουδαιότητα αποδίδεται επίσης στην ανάπτυξη τοπικών κέντρων μάθησης. Για τη συμπλήρωση του έργου που δρομολογήθηκε στη Λισσαβώνα και τη Στοκχόλμη σχετικά με τις 'νέες' βασικές δεξιότητες αναπτύσσονται προτάσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα θεμέλια της δια βίου μάθησης είναι προσβάσιμα σε όλους τους πολίτες, σε όλα τα στάδια της ζωής τους και όχι μόνο μέσα στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Τέλος, προτάσεις για καινοτόμους παιδαγωγικές μεθόδους αφορούν τη μετατόπιση της έμφασης από την απόκτηση γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στους νέους ρόλους που αυτό συνεπάγεται για δασκάλους και μαθητευομένους.

Η προώθηση της ατζέντας

Όλοι οι φορείς προσκαλούνται να συνεργαστούν για την προώθηση της ατζέντας: η Επιτροπή και τα άλλα ευρωπαϊκά όργανα, τα κράτη μέλη, ο ΕΟΧ και οι υποψήφιες χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι, ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμοί (π.χ. το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο ΟΟΣΑ, η ΟΥΝΕΣΚΟ). Η εφαρμογή θα γίνει μέσα από σημερινές διαδικασίες, προγράμματα και όργανα, μέσα στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Αυτό το πλαίσιο θα υποστηρίξει την ανταλλαγή ορθής πρακτικής και εμπειρίας και, με αυτό τον τρόπο, τον προσδιορισμό κοινών προβλημάτων, ιδεών και προτεραιοτήτων. Προκειμένου να διευκολυνθεί αυτό, η Επιτροπή θα αναπτύξει μια βάση δεδομένων για την ορθή πρακτική, την πληροφόρηση και τις εμπειρίες που αφορούν τη δια βίου μάθηση σε όλα τα επίπεδα.

Η συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης θα είναι ένα από τα κύρια μέσα συνεργασίας σε αυτό τον τομέα, ενώ η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση θα συνεχίσει να επικεντρώνεται στις πλευρές της δια βίου μάθησης που σχετίζονται με την απασχόληση. Τα κοινοτικά προγράμματα —ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Leonardo da Vinci και Youth— θα ενισχυθούν με βάση αυτή την ανακοίνωση. Θα εξεταστεί επίσης η αύξηση της δυνατότητας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL του ΕΚΤ να υποστηρίζουν την εφαρμογή.

Η πρόοδος θα μετριέται και θα παρακολουθείται μέσω της χρήσης περιορισμένου αριθμού δεικτών —αυτών που υπάρχουν ή αναπτύσσονται, καθώς και από έναν μικρό αριθμό νέων δεικτών. Η εφαρμογή θα εποπτεύεται επίσης από δίκτυα και δομές: αυτές που έχουν ήδη εδραιωθεί, για παράδειγμα, ως μέρος της διαδικασίας της διαβούλευσης, και από μια υψηλού επιπέδου ομάδα εκπροσώπων των υπουργείων που φέρουν την κύρια ευθύνη για τη δια βίου μάθηση. Αυτή η ομάδα θα βοηθήσει να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα των μέτρων που αναπτύσσονται στον τομέα της δια βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του προγράμματος εργασίας για τη συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, με συναφείς διαδικασίες, στρατηγικές και σχέδια σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα επόμενα βήματα θα είναι η έγκριση των βασικών αρχών και προτάσεων από τα Συμβούλια Εκπαίδευσης και Νεότητας και από το Συμβούλιο "Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική" κατά τη διάρκεια της ισπανικής προεδρίας. Θα υπάρξει επίσης μια κατάθεση εγγράφων από την Επιτροπή για τη δια βίου μάθηση στο ανοιχιάτικο Συμβούλιο στη Βαρκελώνη στις 15-16 Μαρτίου του 2002.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα το Μάρτιο του 2000 έθεσε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το στρατηγικό στόχο, ο οποίος επαναβεβαιώθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στοκχόλμη το Μάρτιο του 2001, να καταστεί η πιο ανταγωνιστική κοινωνία της γνώσης στον κόσμο. Βασικά στοιχεία της στρατηγικής για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η προσαρμογή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ώστε να προσφέρουν ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης που απευθύνονται ατομικά στους πολίτες σε όλα τα στάδια της ζωής τους· η προαγωγή της απασχολησιμότητας και της κοινωνικής ένταξης μέσα από την επένδυση στις γνώσεις και τις ικανότητες των πολιτών· η δημιουργία μιας κοινωνίας της πληροφορίας για όλους· και η προώθηση της κινητικότητας.

1.1. Το πλαίσιο

Η κοινωνία της γνώσης, παράλληλα με ευρύτερες οικονομικές τάσεις και τάσεις σε επίπεδο κοινωνίας όπως η παγκοσμιοποίηση, οι αλλαγές σε οικογενειακές δομές, η δημογραφική αλλαγή και ο αντίκτυπος της ψηφιακής τεχνολογίας, παρουσιάζει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τους πολίτες της πολλά πιθανά οφέλη καθώς και προκλήσεις. Οι πολίτες έχουν τεράστιες νέες ευκαιρίες όσον αφορά την επικοινωνία, τα ταξίδια και την απασχόληση. Το να επωφεληθούν από αυτές τις ευκαιρίες και να συμμετάσχουν ενεργά στην κοινωνία εξαρτάται από τη συνεχή απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων. Την ίδια στιγμή το συγκριτικό πλεονέκτημα εξαρτάται όλο και περισσότερο από την επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Συνεπώς οι γνώσεις και οι ικανότητες είναι επίσης μια ισχυρή μηχανή οικονομικής ανάπτυξης. Με δεδομένο το παρόν αβέβαιο οικονομικό κλίμα, η επένδυση στους ανθρώπους γίνεται πολύ πιο σημαντική.

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν αξιοσημείωτοι κίνδυνοι και αβεβαιότητες που σχετίζονται με την κοινωνία της γνώσης, καθώς αυτή απειλεί να δημιουργήσει μεγαλύτερες ανισότητες και κοινωνικούς αποκλεισμούς. Οι σπόροι της ανισότητας αρχίζουν από νωρίς στη ζωή με τη συμμετοχή στην αρχική εκπαίδευση να είναι ένας βασικός παράγοντας. Το 2000 το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-60 ετών στην ΕΕ που είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν μόλις 60,3%¹. Σημαντικές ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών μπορεί να αμβλύνονται εξαιτίας της καλύτερης εκπαίδευσης για διαδοχικές ομάδες νέων ανθρώπων, αλλά σχεδόν 150 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ χωρίς αυτό το βασικό επίπεδο εκπαίδευσης αντιμετωπίζουν έναν υψηλότερο κίνδυνο περιθωριοποίησης.

Η δια βίου μάθηση έχει αποτελέσει το θέμα συζητήσεων και ανάπτυξης πολιτικής εδώ και πολλά χρόνια. Σήμερα, ωστόσο, υπάρχει μια μεγαλύτερη ανάγκη από ποτέ οι πολίτες να αποκτήσουν τις γνώσεις και τις ικανότητες που είναι απαραίτητες εξίσου για να εκμεταλλευτούν τα οφέλη και για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης. Για αυτόν το λόγο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα επιβεβαίωσε τη δια βίου μάθηση ως ένα βασικό συστατικό του ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνικής πολιτικής.

Σε οικονομικούς όρους η απασχολησιμότητα και η προσαρμοστικότητα των πολιτών είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου η Ευρώπη να τηρήσει τη δέσμευσή της να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική κοινωνία της γνώσης στον κόσμο. Ελλείψεις

εργατικού δυναμικού και κενά ικανοτήτων δημιουργούν τον κίνδυνο περιορισμού των δυνατοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για περαιτέρω ανάπτυξη σε οποιοδήποτε σημείο του οικονομικού κύκλου. Συνεπώς η δια βίου μάθηση έχει να παίξει έναν βασικό ρόλο όσον αφορά την απομάκρυνση των φραγμών που εμποδίζουν τους ανθρώπους να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και περιορίζουν την πρόοδο μέσα σε αυτήν. Μέρος αυτού είναι η αντιμετώπιση της ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η δια βίου μάθηση όμως έχει να κάνει με πολύ περισσότερα πράγματα από τα οικονομικά. Προάγει επίσης τους στόχους και τις φιλοδοξίες των ευρωπαϊκών χωρών να γίνουν πιο ανεκτικές και δημοκρατικές και να αποφύγουν τους αποκλεισμούς. Και υπόσχεται μια Ευρώπη στην οποία οι πολίτες θα έχουν την ευκαιρία και τη δυνατότητα να πραγματοποιούν τις φιλοδοξίες τους και να συμμετέχουν στην οικοδόμηση μιας καλύτερης κοινωνίας. Πράγματι, μια πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ αναφέρεται σε αυξανόμενα στοιχεία που δείχνουν ότι η μάθηση και η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο σχετίζονται όχι μόνο με αυξημένο ΑΕΠ, αλλά επίσης με μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών, υψηλότερη καταγεγραμμένη ευημερία και χαμηλότερη εγκληματικότητα².

Τα υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης και η συνεχής μάθηση, όταν είναι προσβάσιμα σε όλους, συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση των ανισοτήτων και στην αποτροπή της περιθωριοποίησης. Αυτό, ωστόσο, εγείρει θεμελιώδη ερωτήματα σχετικά με το πόσο καλά προετοιμασμένα είναι τα παραδοσιακά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να συμβαδίσουν με τις εξελίξεις που περιγράφηκαν παραπάνω. Η κλίμακα της πρόκλησης τονίζεται από στοιχεία που αφορούν τη συμμετοχή: αν και περιορισμένη σε ηλικιακές ομάδες και τύπους μάθησης που καλύφθηκαν, είναι ωστόσο ενδεικτικό ότι η έρευνα εργατικού δυναμικού το 2000 βρήκε μόνον το 8% των ατόμων ηλικίας 25-60 ετών στην ΕΕ να συμμετέχουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση —μια σημαντική απόκλιση σε σχέση με το όραμα της δια βίου μάθησης για όλους³. Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχει μια ολοένα και μεγαλύτερη αναγνώριση σε όλη την Ευρώπη ότι μια ριζικά νέα προσέγγιση στις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης. Ενώ οι παραδοσιακές πολιτικές έχουν τείνει να εστιάζουν υπερβολικά σε θεσμικές ρυθμίσεις, η δια βίου μάθηση δίνει έμφαση στους ανθρώπους και στις συλλογικές φιλοδοξίες για τη δημιουργία μιας καλύτερης κοινωνίας. Η δια βίου μάθηση λαμβάνει συνολικά υπόψη της την προσφορά και τη ζήτηση ευκαιριών στη μάθηση. Εκτιμάει τη γνώση και τις ικανότητες που αποκτήθηκαν σε όλες τις σφαίρες της σύγχρονης ζωής και οι οποίες, κατά συνέπεια, είναι σχετικές με την αντιμετώπιση της σύγχρονης κοινωνίας. Η αποτελεσματική εφαρμογή της δια βίου μάθησης στην ΕΕ απαιτεί περισσότερες, καλύτερες και πιο δίκαια κατανομημένες επενδύσεις, δεδομένου μάλιστα ότι λίγα κράτη μέλη φτάνουν τα συνολικά επίπεδα δαπανών του Καναδά, της Νότιας Κορέας, της Νορβηγίας και των Ηνωμένων Πολιτειών⁴.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Φέιρα τον Ιούνιο του 2000 προσκάλεσε τα "κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή ... στα πλαίσια της αρμοδιότητάς τους, να καθορίσουν συνεκτικές στρατηγικές και πρακτικά μέτρα με στόχο την προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους"⁵. Αυτή η ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια εκείνης της εντολής.

1.2. Η πανευρωπαϊκή διαβούλευση

Το Νοέμβριο του 2000, με βάση τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού έτους για τη διαβίου μάθηση του 1996⁶ και μετέπειτα εμπειρίας τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, η Επιτροπή εξέδωσε ένα "Υπόμνημα σχετικά με τη διαβίου μάθηση". Το Υπόμνημα αποτέλεσε τη βάση για μια πανευρωπαϊκή διαβούλευση, η οποία οργανώθηκε όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους πολίτες, σε συμφωνία με το σκοπό της Επιτροπής να αναμορφώσει την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση. Τα κράτη μέλη, ο ΕΟΧ και οι υποψήφιες χώρες, διεξήγαγαν ο καθένας τις δικές του διαβουλεύσεις χωρίς αποκλεισμούς και με ευρείες διαδικασίες, με τη συμμετοχή των αρμόδιων εθνικών φορέων. Οι υποψήφιες χώρες έχουν συμμετάσχει πλήρως και έχουν συμβάλει σημαντικά στη διαδικασία της διαβούλευσης, και θα συνεχίσουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της διαβίου μάθησης.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Επιτροπή συμβουλευτήκε τους κοινωνικούς εταίρους, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, και διοργάνωσε επίσης μια διαβούλευση της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, η οποία κορυφώθηκε σε μια διάσκεψη που συνήλθε στις Βρυξέλλες στις 10 Σεπτεμβρίου του 2001. Η Επιτροπή συμβουλευτήκε επίσης διάφορους διεθνείς οργανισμούς και ειδικά το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΟΣΑ και την ΟΥΝΕΣΚΟ (μέσω του ιδρύματός της για την εκπαίδευση).

Συνολικά, περίπου 3.000 μεμονωμένες παρατηρήσεις στάλθηκαν στην Επιτροπή, στα κράτη μέλη, στον ΕΟΧ και σε υποψήφιες χώρες, καθώς και σε ευρωπαϊκά όργανα και οργανισμούς οι οποίοι εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους. Περίπου 12.000 πολίτες πήραν μέρος στις συναντήσεις και τις συνδιασκέψεις οι οποίες διοργανώθηκαν ως μέρος της διαδικασίας⁷. Συνεπώς τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας ευρέων διαβουλεύσεων συνιστούν μια στέρεη βάση για την παρούσα ανακοίνωση.

1.3. Μια ευρωπαϊκή περιοχή διαβίου μάθησης

Η ανταλλαγή απόψεων τόνισε ότι είναι αναγκαία η συνεργασία και ο συντονισμός σε αυτό το πεδίο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει ήδη μέσα από αρκετές διαδικασίες, στρατηγικές και σχέδια τα οποία διαφοροποιούνται αλλά και συμπληρώνονται μεταξύ τους. Το θέμα της διαβίου μάθησης διέπει όλες αυτές τις πρωτοβουλίες και κάθε φορά αντιμετωπίζεται από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία. Σε συνέχεια της απαίτησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Φέιρα, το Συμβούλιο Παιδείας ενέκρινε έκθεση περί των συγκεκριμένων μελλοντικών στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης⁸. Η Επιτροπή τότε υιοθέτησε το Σεπτέμβριο του 2001 μια έκθεση που περιείχε ένα πρόχειρο λεπτομερές πρόγραμμα εργασίας για τη συνέχεια της έκθεσης στόχων⁹ το οποίο θα αποτελέσει τη βάση μιας κοινής έκθεσης που πρόκειται να παρουσιαστεί ύστερα από πρόσκληση του Συμβουλίου στη Στοκχόλμη¹⁰, στο ανοιξιάτικο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2002. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση¹¹ προβάλλει έναν οριζόντιο στόχο για τη διαβίου μάθηση και τις κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες εστιάζουν σε πλευρές της διαβίου μάθησης που σχετίζονται με την απασχόληση. Η ευρωπαϊκή κοινωνική ατζέντα¹² στοχεύει στο να μειώσει τις ανισότητες και να προωθήσει την κοινωνική συνοχή, μεταξύ άλλων και μέσω της διαβίου μάθησης. Το σχέδιο δράσης για τις δεξιότητες και την κινητικότητα¹³ θα φροντίσει να εξασφαλίσει ότι οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα είναι ανοιχτές και προσβάσιμες σε όλους έως το 2005. Η

πρωτοβουλία eLearning¹⁴ (μέρος του σχεδίου δράσης eEurope) επιδιώκει να προωθήσει μια ψηφιακή κουλτούρα και ευρύτερη χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. [Τέλος, το λευκό βιβλίο για τη νεολαία παρέχει στην Κοινότητα ένα πλαίσιο για συνεργασία στον τομέα της πολιτικής για τους νέους, το οποίο επικεντρώνεται στη συμμετοχή των νέων ανθρώπων, την εκπαίδευσή τους, την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη].

Ενώ καθένας από αυτούς τους άξονες έχει το δικό του χαρακτήρα και στόχους, συνολικά αυτοί συμβάλλουν στην πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης. Για να διευκολυνθεί αυτή η εξέλιξη, η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα ενωθούν στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης με τη συνέργεια σχετικών στοιχείων από άλλες διαδικασίες, στρατηγικές και σχέδια. Συγκεκριμένα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της Λισσαβώνας για μια κοινωνία της γνώσης, η ευρωπαϊκή περιοχή της δια βίου μάθησης θα συνδεθεί στενά με τον ευρωπαϊκό χώρο της έρευνας¹⁵, ιδιαίτερα σε σχέση με την Ανακοίνωση για μια στρατηγική κινητικότητας στον ευρωπαϊκό χώρο. Ένα σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής για την ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού δύναται να είναι η υποστήριξη διευρωπαϊκών δικτύων γνώσης και επιστήμης.

Οι στόχοι για μια περιοχή δια βίου μάθησης πρέπει να είναι τόσο να ενδυναμωθούν οι πολίτες, ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης, κινούμενοι ελεύθερα μεταξύ μαθησιακών πλαισίων, επαγγελματών, περιοχών και χωρών για την επίτευξη της μάθησης· όσο και να εκπληρώσουν τους στόχους και τις φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υποψήφιων χωρών για την αποφυγή αποκλεισμών και περισσότερη ευημερία, ανεκτικότητα και δημοκρατικότητα. Πιο συγκεκριμένα αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές για τη δια βίου μάθηση· και ότι απαιτείται συντονισμένη δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε αρμονία με τις προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί. Τέτοια δράση θα πρέπει εξίσου να υποστηρίζει και να προσθέτει αξία στις προσπάθειες των κρατών μελών.

1.4. Τι εννοούμε με τον όρο δια βίου μάθηση;

Το υπόμνημα για τη δια βίου μάθηση ανέφερε τον ορισμό της δια βίου μάθησης, ο οποίος καθιερώθηκε στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, ως σημείο εκκίνησης διαλόγου κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης¹⁶.

Η διαβούλευση καλωσόρισε ιδιαίτερα την ιδέα ότι η δια βίου μάθηση θα έπρεπε να περιλαμβάνει όλες τις φάσεις και τις μορφές της μάθησης από την προσχολική ηλικία έως εκείνη μετά τη συνταξιοδότηση. Υπήρχαν, ωστόσο, ανησυχίες ότι οι διαστάσεις της δια βίου μάθησης που αφορούν την απασχόληση και την αγορά εργασίας ήταν υπερβολικά τονισμένες μέσα στον ορισμό. Πράγματι, όσον αφορά τη συγκεκριμενοποίηση των στόχων της δια βίου μάθησης, οι απαντήσεις έτειναν να απηχούν το υπόμνημα καθώς και να παραπέμπουν σε ευρύτερες οπτικές, όπως τις πνευματικές και τις πολιτισμικές διαστάσεις της μάθησης. Συνολικά, συναίνεση μπορεί να επιτευχθεί γύρω από του ακόλουθους τέσσερις ευρείς και αλληλοϋποστηριζόμενους στόχους: προσωπική ολοκλήρωση, ενεργός συμμετοχή, κοινωνική ένταξη και απασχολησιμότητα/προσαρμοστικότητα. Το ότι η δια βίου μάθηση προωθεί αυτό το ευρύ φάσμα στόχων αντικατοπτρίζεται στον παρακάτω πιο εκτενή ορισμό, στο φως του οποίου πρέπει να κατανοηθούν όλες οι αναφορές στη δια βίου μάθηση σε αυτό το έγγραφο.

"κάθε μαθησιακή δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, στο πλαίσιο μιας προσωπικής, κοινωνικής οπτικής και/ή μιας οπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση"¹⁷.

Το εύρος αυτού του ορισμού εφιστά επίσης την προσοχή στο ευρύ φάσμα της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μαθησιακής δραστηριότητας.

Η διαβούλευση προκάλεσε επίσης αρκετή συζήτηση σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές που στηρίζουν τη δια βίου μάθηση. Ένα βασικό χαρακτηριστικό είναι η κεντρική θέση του μαθητευομένου μέσα στο πλαίσιο των σχολικών, των εξωσχολικών και των άτυπων μαθησιακών εμπειριών. Η ισότητα των ευκαιριών, όσον αφορά την ισότητα των δυο φύλων και το να καταστεί η μάθηση πραγματικά διαθέσιμη σε όλους, είναι μια κρίσιμη ανησυχία, δεδομένου του τρόπου με τον οποίο οι γνώσεις και οι ικανότητες επηρεάζουν τις ευκαιρίες στη ζωή των πολιτών. Οι απαντήσεις της διαβούλευσης τόνισαν επίσης τη σπουδαιότητα της υψηλής ποιότητας και συνάφειας, δεδομένου ότι οι επενδύσεις χρόνου και χρημάτων στη μάθηση αποδίδουν πλήρως μόνο εάν οι συνθήκες μάθησης, ο σχεδιασμός πολιτικής και τα συστήματα, στα οποία αυτές βασίζονται, είναι υψηλής ποιότητας. Αυτές οι αρχές αντικατοπτρίζουν σε γενικές γραμμές τα σημεία που παρουσιάστηκαν στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού έτους για τη δια βίου μάθηση (1996) και την ανάλυση εκπαιδευτικής πολιτικής του ΟΟΣΑ 2001¹⁸. Αυτές αποσαφηνίζουν την έννοια της δια βίου μάθησης και διαμορφώνουν την εφαρμογή της.

1.5. Δομή του εγγράφου

Τα επόμενα τμήματα εστιάζουν ειδικά στα πρακτικά μέτρα για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιοχής της δια βίου μάθησης σε όλα τα επίπεδα. Στο τμήμα 2, προκειμένου να βοηθηθεί η χάραξη πολιτικής, εξειδικεύονται τα δομικά στοιχεία για συνεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές. Στο τμήμα 3 προτείνονται προτεραιότητες για δράση που θα υποστηρίζουν αυτές τις στρατηγικές. Το τμήμα 4 αφορά την προώθηση της ατζέντας μέσω της ενίσχυσης των σημερινών διαδικασιών, μέσων και προγραμμάτων και μέσω της ανάπτυξης δεικτών. Τέλος, το τμήμα 5 αναφέρει γενικά συμπεράσματα και επόμενα βήματα.

2. ΣΥΝΕΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Φέιρα τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές και ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές για τη δια βίου μάθηση. Αν και τέτοιες στρατηγικές έχουν θεσπιστεί στα μισά κράτη μέλη, παραμένουν σε πρώιμα στάδια εφαρμογής· σε κράτη μέλη χωρίς συνολικές στρατηγικές τα μέτρα τείνουν να είναι αποσπασματικά¹⁹. Αυτό το τμήμα παρουσιάζει τα δομικά στοιχεία για την ανάπτυξη και την εφαρμογή τέτοιων στρατηγικών. Η ανάλυση γίνεται στο φως των απαντήσεων της διαβούλευσης στο υπόμνημα, μαζί με τα σχέδια δράσης των κρατών μελών για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη, και άλλους συντελεστές. Τα δομικά στοιχεία έχουν διαμορφωθεί σε συμφωνία με τους τέσσερις στόχους για ενεργό συμμετοχή, προσωπική ολοκλήρωση, απασχολησιμότητα και κοινωνική ένταξη, καθώς και με τις αρχές της δια βίου μάθησης, όπως παρουσιάζονται στο τμήμα 1.4.

Αυτά τα δομικά στοιχεία είναι συνεπή με τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν στην κοινή έκθεση για την απασχόληση 2001 για την αξιολόγηση της συνοχής και της ολοκλήρωσης των στρατηγικών των κρατών μελών για τη δια βίου μάθηση. Η συνεργασία, η δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας και η προσπάθεια για αριστεία αφορούν την επίτευξη συνεκτικότητας, ενώ η κατανόηση της ζήτησης για μάθηση, η διευκόλυνση της πρόσβασης και η επαρκής χρηματοδότηση εξασφαλίζουν ότι αυτή η προσέγγιση είναι ολοκληρωμένη.

Τα δομικά στοιχεία εφαρμόζονται πρωτίστως σε εθνικό επίπεδο, και είναι έτσι σχεδιασμένα για να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν τη δέσμευσή τους να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές. Η προσέγγιση, ωστόσο, που προτείνεται εδώ σχετίζεται με όλα τα επίπεδα. Πράγματι, αν οι στρατηγικές πρόκειται να είναι συνεκτικές, η συμπληρωματικότητα μεταξύ των διάφορων επιπέδων είναι αποφασιστικής σημασίας. Με αυτή την έννοια τα δομικά στοιχεία ενσωματώνουν την ευρωπαϊκή διάσταση. Για παράδειγμα, στο στοιχείο Κατανόηση της ζήτησης για μάθηση η αξιολόγηση των αναγκών σε ικανότητες σε όλες τις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας —στο οποίο πρόκειται να γίνει συγκεκριμένη αναφορά στο επόμενο σχέδιο δράσης για τις δεξιότητες και την κινητικότητα— θα είναι σχετική με τη δραστηριότητα πρόβλεψης ικανοτήτων στο εθνικό και το υποεθνικό επίπεδο. Με παρόμοιο τρόπο η συνεργασία θα περιλαμβάνει αναπόφευκτα συνεργασία μεταξύ φορέων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο· οι ευρωπαϊκές επιδοτήσεις θα έχουν αντίκτυπο στην επαρκή χρηματοδότηση σε όλα τα επίπεδα· και η αξιολόγηση των εθνικών στρατηγικών θα συνεχίσει να γίνεται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση.

Ο καταμερισμός των ρόλων και των αρμοδιοτήτων

Η ακόλουθη περιγραφή είναι μόνον ενδεικτική: οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες των φορέων ποικίλλουν ανάλογα με διαφορετικές εθνικές και άλλες πρακτικές, συστήματα και πλαίσια. Οι συμπράξεις στη δια βίου μάθηση σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να εξετάσουν και να αναπτύξουν τέτοιους ρόλους και αρμοδιότητες υπό το φως των περιστάσεων.

Οι δημόσιες αρχές είναι υπεύθυνες για την παροχή των αναγκαίων πόρων για την εξασφάλιση της πρόσβασης για όλους τους πολίτες στην υποχρεωτική εκπαίδευση και κατάρτιση, και για την παροχή βασικών δεξιοτήτων μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς και για να εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν διαθέσιμες μαθησιακές ευκαιρίες σε προσχολικό επίπεδο και σε επίπεδο ενηλίκων. Επιπλέον πρέπει να παίρνουν το προβάδισμα στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των στρατηγικών της δια βίου μάθησης σε όλα τα επίπεδα. Αυτό περιλαμβάνει την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών για πρόσβαση σε ευκαιρίες για απόκτηση και εκσυγχρονισμό των γνώσεων και των ικανοτήτων σε όλη τη διάρκεια της ζωής (όπως παρουσιάστηκαν στο προοίμιο της συνθήκης του Άμστερνταμ), με τη βοήθεια των υπηρεσιών προσανατολισμού. Οι δημόσιες αρχές είναι επίσης αρμόδιες για μέτρα ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας για τους ανέργους και για την προώθηση της μάθησης για όλους, είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός της αγοράς εργασίας. Οι εργοδότες έχουν την κύρια αρμοδιότητα να φροντίζουν για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του εργατικού τους δυναμικού και αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο ευρύτερες εταιρικές κοινωνικές ευθύνες, για παράδειγμα όταν διαθέτουν σε ένα ευρύτερο κοινό²⁰ τις ευκαιρίες για κατάρτιση και τους πόρους που διαθέτουν. Οι εμπορικές ενώσεις όλο και περισσότερο συμμετέχουν σε δραστηριότητες για την

προαγωγή και τη διευκόλυνση της μάθησης εξίσου μεταξύ μελών και μη μελών. Οι κοινωνικοί εταίροι διεξάγουν από κοινού διάλογο σε όλα τα επίπεδα και διαπραγματεύονται και εφαρμόζουν συμφωνίες, όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση στο χώρο εργασίας. Οι παροχείς μάθησης όλων των ειδών έχουν αρμοδιότητα για την ποιότητα και τη συνάφεια της μάθησης που παρέχουν, καθώς και για τη συνοχή της μέσα στη συνολική προσφορά μάθησης. Κοινοτικές και εθελοντικές ομάδες έχουν μοναδικές ευκαιρίες να παράσχουν επιλεκτική μάθηση, να προωθήσουν τη μάθηση μεταξύ (δυνάμει) μαθητευομένων και να διατυπώσουν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Όλοι οι φορείς μοιράζονται μια αρμοδιότητα να εργαστούν από κοινού πάνω στη δια βίου μάθηση —όπως αντικατοπτρίζεται παρακάτω στο δομικό στοιχείο ‘συνεργασία’— και να υποστηρίξουν τα άτομα στην ανάληψη ευθύνης για τη δική τους μάθηση.

Ένα σημαντικό συμπέρασμα από τη ανταλλαγή απόψεων, το οποίο και διατρέχει όλα τα δομικά στοιχεία, ήταν ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αναμορφώσουν ριζικά τα συστήματα μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της αρχικής εκπαίδευσης, με σκοπό να κάνουν τις ευκαιρίες για ποιοτική μάθηση προσβάσιμες σε όλους σε συνεχιζόμενη βάση. Η ανατροφοδότηση επιβεβαίωσε την ανάγκη για τη σταδιακή ενοποίηση των χώρων της επίσημης μάθησης, προκειμένου να τους κάνουν πολύ πιο ανοιχτούς και ευέλικτους, ώστε οι σημερινές ανισότητες να μη διαιώνονται και οι μαθητευόμενοι να μπορούν να διαμορφώνουν ατομική πρόσβαση στη μάθηση, κατάλληλη για τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής τους.

Η συνεργασία σε όλο το φάσμα της μάθησης

Οι συνεργασίες αντικατοπτρίζουν τα κοινά οφέλη και την ευθύνη για τη δια βίου μάθηση. Η κοινή/εναρμονισμένη δράση συχνά έχει και τη μεγαλύτερη απόκριση σε διαφορετικές περιστάσεις και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, καθώς οικοδομεί πάνω σε διαφορετικές ικανότητες, δυνατότητες και πόρους. Οι στρατηγικές για τη δια βίου εκπαίδευση πρέπει να συνδυάζουν όλους τους φορείς και να υποστηρίζονται από αυτούς:²¹

- Παράλληλα με την προώθηση της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα —εθνικό, περιφερειακό και τοπικό— οι κυβερνήσεις πρέπει να δίνουν το καλό παράδειγμα διασφαλίζοντας το συντονισμό και τη συνοχή σε πολιτικές μεταξύ υπουργείων·
- Οι συνεργασίες σε τοπικό επίπεδο είναι απαραίτητες για την επιτόπου εφαρμογή των στρατηγικών. Αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τοπικές αρχές, σχολεία, πανεπιστήμια, άλλους παροχείς εκπαίδευσης και αρμόδιες υπηρεσίες, όπως πληροφόρησης και προσανατολισμού, επιχειρήσεις (ως μέρος της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης), δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο (π.χ. εθελοντικούς και κοινοτικούς οργανισμούς), και εκπροσώπους συγκεκριμένων ομάδων (δυνάμει) μαθητευομένων²², καθώς και φορείς που ασχολούνται με ζητήματα ισότητας των δυο φύλων·
- Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει επίσης να συμμετέχουν ενεργά, όποτε είναι αρμόδιοι, δεδομένου του πολλαπλού τους ρόλου ως ‘καταναλωτών’, επενδυτών, διαπραγματευτών και προαγωγών της μάθησης·
- Οι προσπάθειες για την πραγμάτωση της δια βίου μάθησης πρέπει να υποστηριχθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ άλλων και μέσω της συμμετοχής

στις ιδέες, τις εμπειρίες και την ορθή πρακτική και τις ενέργειες για την εδραίωση της ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης (βλ. τα τμήματα 3 και 4).

Η κατανόηση των μαθησιακών αναγκών

Η κατανόηση των αναγκών για μάθηση μεταξύ των πολιτών, των κοινοτήτων, της ευρύτερης κοινωνίας και της αγοράς εργασίας πρέπει να αποτελέσει τη βάση οποιασδήποτε στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση. Μια τέτοια κατανόηση πρέπει να στηρίζεται σε στοιχεία από το τοπικό επίπεδο. Αυτό είναι προαπαιτούμενο προκειμένου να εξασφαλιστεί μια αποτελεσματική προσέγγιση με επίκεντρο το μαθητευόμενο και η ισότητα των ευκαιριών. Οι εργασίες πρέπει να επικεντρώνουν στα εξής:

- Τη γραφή και την ανάγνωση, την αριθμητική, τις ΤΠΕ και άλλες ανάγκες για βασικές δεξιότητες²³: τα θεμέλια της περαιτέρω μάθησης, τα οποία θα χρειάζονται συχνά αναβάθμιση σε όλη τη ζωή. Οι πολίτες / οι ομάδες που είναι οι πιο αποξενωμένοι από τη μάθηση, των οποίων οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα ποικίλλουν, ίσως απαιτούν ειδικά προσαρμοσμένα μέτρα.
- Την ενασχόληση με τον αντίκτυπο της δια βίου μάθησης στους συντελεστές της γνώσης²⁴ όπως τους διδάσκοντες, τους εκπαιδευτές, τους εκπαιδευτές των ενηλίκων και τους εργαζομένους στον προσανατολισμό. Οι στρατηγικές και οι συνεργασίες πρέπει να ασχοληθούν με το ρόλο τους και να υποστηρίξουν την προσαρμογή τους.
- Τις ανάγκες των εργοδοτών γενικά, καθώς και τις συγκεκριμένες ανάγκες των ΜΜΕ, οι οποίες απασχολούν ένα μεγάλο και γρήγορα αυξανόμενο ποσοστό του εργατικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες όμως συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διάθεση χρηματοδοτικών πόρων ή χρόνου για κατάρτιση ή στην εξεύρεση κατάρτισης που είναι σχετική με τις ανάγκες τους.
- Την κατανόηση των ενδιαφερόντων των (δυνάμει) μαθητευομένων, τα οποία αντικατοπτρίζονται σε έρευνες, αξιολογήσεις, ανατροφοδοτήσεις από έρευνες προσανατολισμού και διαβουλεύσεις, δεδομένα που αφορούν ανισορροπίες στη μαθησιακή συμμετοχή (π.χ. την εξισορρόπηση της συμμετοχής των δυο φύλων στην εκμάθηση ΤΠΕ).
- Τη συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της κοινωνίας της γνώσης για τις ανάγκες των μαθητευομένων (νέες βασικές δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρηματικότητας) και των αγορών εργασίας (π.χ. η σπουδαιότητα της πρόβλεψης ικανοτήτων για την αποφυγή ελλείψεων, αναβάθμιση των προσόντων εκείνων που βρίσκονται μέσα στην αγορά εργασίας για να εξασφαλιστεί ότι δεν θα αποκλειστούν κάποτε).

Επαρκής χρηματοδότηση

Η επίτευξη του οράματος της δια βίου μάθησης για όλους, στο πλαίσιο των ριζικών αλλαγών που συνεπάγεται στη σκέψη, τα συστήματα, τις δομές και την εργασία, απαιτεί υψηλότερα επίπεδα επενδύσεων, όπως ζητούν τα συμπεράσματα στη Λισσαβόνα και η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Αυτές πρέπει να διατεθούν αποτελεσματικά όπου χρειάζεται²⁵. Συγκεκριμένα αυτό σημαίνει ότι:

- Τα συνολικά ποσοστά των δημόσιων και των ιδιωτικών επενδύσεων πρέπει να αυξηθούν. Τέτοιες αυξήσεις θα πρέπει να βασιστούν στην κοινή ευθύνη μεταξύ της κυβέρνησης, των δημόσιων αρχών, των εργοδοτών των κοινωνικών εταίρων και των πολιτών.
- Πρέπει να διατεθεί επαρκής χρηματοδότηση και/ή οι σημερινές χρηματοδοτήσεις πρέπει να ανακατανεμηθούν σε όλο το φάσμα της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης, συμπεριλαμβανομένης και της προσχολικής μάθησης. Ταυτόχρονα η διαφάνεια στην κατανομή των χρηματοδοτήσεων είναι απαραίτητη, αν πρόκειται να τηρηθούν οι δεδηλωμένες προτεραιότητες στη χρηματοδότηση.
- Χρειάζονται νέες προσεγγίσεις στις επενδύσεις που θα αντιστοιχούν σε νέες κατηγορίες δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες απαιτούνται κατά την ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης, όσον αφορά εξίσου τους (δυνάμει) μαθητευομένους και τους συντελεστές της μάθησης. Φορολογικά και άλλα κίνητρα για τη μάθηση είναι προσεγγίσεις οι οποίες πρέπει να αναπτυχθούν για όλους τους πολίτες, εντός και εκτός της αγοράς εργασίας.
- Τα αυξημένα επίπεδα των επενδύσεων πρέπει να ενσωματωθούν κατάλληλα στις στρατηγικές σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να έχουν το μέγιστο αποτέλεσμα.
- Τα ζητήματα των νέων καθηκόντων και ρόλων, της πρόσληψης και της μη διαρροής προσωπικού στα εκπαιδευτικά και τα επιμορφωτικά επαγγέλματα σε όλα τα επίπεδα πρέπει να αντιμετωπιστούν, ειδικά με δεδομένες τις προβλεπόμενες ανάγκες για προσλήψεις.

Διευκόλυνση της πρόσβασης σε ευκαιρίες για μάθηση

Θα πρέπει να υπάρξει μια διπλή προσέγγιση στην πρόσβαση στη μάθηση: αφενός αυτό που ήδη προσφέρεται να γίνει πιο ορατό, ευέλικτο ενοποιημένο και αποτελεσματικό, ενώ αφετέρου να αναπτυχθούν μαθησιακές διαδικασίες, προϊόντα και χώρους²⁶. Οι στρατηγικές πρέπει επίσης να ασχοληθούν με ζητήματα ισότητας (π.χ. ισότητα των δυο φύλων) και επιλογής συγκεκριμένων ομάδων, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ευκαιρίες για δια βίου μάθηση είναι πραγματικά διαθέσιμες σε όλους και ειδικά σε εκείνους που διατρέχουν συγκεκριμένο κίνδυνο αποκλεισμού, όπως ανθρώπους χαμηλού εισοδήματος, αναπήρους, εθνικές μειονότητες και μετανάστες, άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, μόνων γονέων, ανέργων, γονέων που επιστρέφουν στην αγορά εργασίας, εργαζομένους με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, άτομα εκτός της αγοράς εργασίας, ηλικιωμένους (συμπεριλαμβανομένων των πιο ηλικιωμένων εργαζομένων), άτομα σε αγροτικές περιοχές και πρώην κατάδικους. Τα βασικά σημεία περιλαμβάνουν τα εξής:

- Την άρση κοινωνικών, γεωγραφικών, ψυχολογικών και άλλων εμποδίων για παράδειγμα μέσω της προώθησης των ΤΠΕ, της μάθησης στο χώρο εργασίας και των τοπικών κέντρων μάθησης, προκειμένου η μάθηση και οι μαθητευόμενοι να έρθουν πιο κοντά σε χρόνους/ρυθμούς και χώρους που είναι συμβατοί με τις άλλες υποχρεώσεις των ανθρώπων.
- Στον τομέα της επίσημης εκπαίδευσης, την προσαρμογή των απαιτήσεων εισαγωγής, προόδου και αναγνώρισης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη η εξωσχολική και η άτυπη μάθηση.

- Τη συμπλήρωση του κύριου συστήματος με προσαρμοσμένα μέτρα —ιδιαίτερα για τις βασικές δεξιότητες— που έχει ως στόχο ειδικές ατομικές ανάγκες. Την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας ειδικών παροχών προκειμένου να καλυφθεί τυχόν ζήτηση, για παράδειγμα ενθαρρύνοντας ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να εργαστούν με εκείνους που διατρέχουν τον κίνδυνο αποκλεισμού.
- Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να εργαστούν από κοινού και με άλλους φορείς, προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι η τάση για μεγαλύτερη ευελιξία στην οργάνωση της εργασίας συνοδεύεται από επαρκείς επενδύσεις εκ μέρους των εργοδοτών στο εργατικό τους δυναμικό —μια βασική διάσταση της ποιότητας στην εργασία²⁷.
- Την αναγνώριση των υπηρεσιών πληροφόρησης, προσανατολισμού και παροχής συμβουλών ως βασικού σημείου επαφής μεταξύ των μαθησιακών αναγκών και της προσφοράς μάθησης. Αυτά είναι επίσης σημαντικά στο να βοηθούν τους μαθητευομένους να βρουν τη θέση τους σε όλο και πιο πολύπλοκα συστήματα μάθησης.

Η δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας

Προκειμένου οι στρατηγικές να προωθήσουν μια κουλτούρα μάθησης για όλους, χρειάζονται άμεσα μέτρα για να κινητοποιήσουν τους (δυνάμει) μαθητευομένους και να αυξήσουν τα συνολικά επίπεδα συμμετοχής κάνοντας τη μάθηση πιο ελκυστική όσον αφορά τους ενεργούς πολίτες, την προσωπική ολοκλήρωση και/ή την απασχολησιμότητα. Τέτοια μέτρα θα έπρεπε να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Την εκτίμηση και τη βράβευση της μάθησης, ιδίως της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης σε όλους τους τομείς, και συνεπώς η αναγνώριση της εγγενούς της αξίας. Η βράβευση της μάθησης μπορεί επίσης να ενθαρρύνει εκείνους οι οποίοι οι πιο αποξενωμένοι για να επιστρέψουν στη μάθηση.
- Την προώθηση πιο θετικών αντιλήψεων για τη μάθηση και την αύξηση της κατανόησης των δικαιωμάτων και των προνομίων από τη μάθηση, π.χ. μέσω εκστρατειών στα ΜΜΕ/μέσα ενημέρωσης, από την πιο νεαρή ηλικία —σε προσχολικό, σχολικό και τριτοβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και σε οργανώσεις νέων και στον ενήλικο πληθυσμό²⁸.
- Την κατάλληλη χρήση επιλεκτικής χρηματοδότησης, δραστηριοτήτων προώθησης και άλλων μεθόδων όπως η προσέγγιση (δυνάμει) μαθητευομένων.
- Την προώθηση του ρόλου των φορέων παροχής πληροφόρησης, προσανατολισμού και συμβουλών, οι οποίοι εργάζονται απευθείας με εθελοντικούς κοινοτικούς οργανισμούς με σκοπό να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση για τα ατομικά/κοινωνικά/οικονομικά πλεονεκτήματα από τη μάθηση, και να ενθαρρύνουν τη διαφοροποίηση των σπουδών και τις μη παραδοσιακές επιλογές επαγγέλματος.
- Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διευκολυνθούν, ώστε να γίνουν οργανισμοί μάθησης, όπου ο καθένας μαθαίνει και εξελίσσεται μέσα στο πλαίσιο της εργασίας προς όφελος του εαυτού του, των άλλων και ολόκληρου του οργανισμού, μέσω της δημοσιοποίησης και της αναγνώρισης τέτοιων προσπαθειών.
- Την ενθάρρυνση των φορέων παροχής δημόσιων υπηρεσιών, εθελοντικών και κοινοτικών ομάδων, εργοδοτών και εμπορικών ενώσεων, ώστε να αναπτύξουν και/ή να προωθήσουν μαθησιακές ευκαιρίες προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες τους κατηγορίες και, π.χ., άτομα με ειδικές ανάγκες.

Η προσπάθεια για αριστεία

Οι στρατηγικές πρέπει να υιοθετήσουν μηχανισμούς προκειμένου να μεγιστοποιήσουν την ποιότητα της ίδιας της μαθησιακής εμπειρίας καθώς και των διαδικασιών πολιτικής/εφαρμογής και των υπηρεσιών που σχετίζονται με τη μάθηση. Η ποιότητα δεν είναι μόνο υποχρέωση αλλά επίσης παράγοντας κινητοποίησης αποφάσεων εκ μέρους των ατόμων, των εργοδοτών και άλλων, προκειμένου να επενδύσουν στη μάθηση. Οι μηχανισμοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής:

- Φιλόδοξους στόχους, μεταξύ άλλων για τη συμμετοχή, τη χρηματοδότηση, την επίσχεση και τα αποτελέσματα της μάθησης. Η πρόοδος βάσει αυτών των στόχων πρέπει να παρακολουθείται σε σχέση με προκαθορισμένους δείκτες. Τα δεδομένα

θα πρέπει να κατηγοριοποιούνται κατά φύλο και άλλους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες.

- Ισχυρά εργαλεία εξασφάλισης της ποιότητας για τη σχολική και την εξωσχολική μάθηση (π.χ. διεθνή και εθνικά πρότυπα και οδηγίες, συστήματα επιθεώρησης, βραβεία ποιότητας, χρηματοπιστωτικά μέσα).
- Ασκήσεις αξιολόγησης στις οποίες αξιολογούνται οι ίδιες οι στρατηγικές βάσει κριτηρίων για περιεκτικότητα και συνοχή, και βάσει εθνικών/κοινών στόχων και δεικτών που έχουν συμφωνηθεί²⁹.
- Τακτική αξιολόγηση/αναθεώρηση των στρατηγικών για να διατηρηθεί η σχετικότητα, η αποτελεσματικότητα και η συμπληρωματικότητα με στρατηγικές σε άλλα επίπεδα.

3. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ

Κάθε 'προτεραιότητα για δράση' σχετίζεται στενά με έναν αριθμό των στρατηγικών δομικών στοιχείων που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο τμήμα και το καθένα συμβάλλει στην εκπλήρωση των ευρέων στόχων και αρχών που αναφέρθηκαν στο τμήμα 1.4. Αυτές έχουν αναπτυχθεί σύμφωνα με την ανατροφοδότηση από την ανταλλαγή απόψεων, τα αποτελέσματα και την αξιολόγηση των σημερινών πολιτικών και μέσων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την ανάλυση πολιτικής της ίδιας της Επιτροπής. Παρουσιάζονται με τη μορφή έξι 'βασικών μηνυμάτων', τα οποία βρίσκονταν στο επίκεντρο του υπομνήματος. Τα μηνύματα —ελαφρά τροποποιημένα ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα λεπτομερή σχόλια— επικυρώθηκαν από τη διαβούλευση. Η σειρά παρουσίασης των προτεραιοτήτων αντικατοπτρίζει τα επίπεδα της εφαρμογής που πρόκειται να υποστηρίξουν: τα τρία πρώτα αφορούν πρωταρχικά την ευρωπαϊκή διάσταση της δια βίου μάθησης, τα επόμενα τρία απαιτούν μεγαλύτερη ανάμειξη φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με επαρκή υποστήριξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το παράρτημα 1 αναφέρει περαιτέρω υποστηρικτικές προτάσεις που σχετίζονται με την έρευνα και την αξιολόγηση.

3.1. Η αποτίμηση της μάθησης

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν πρωταρχικά ή συμμετέχουν στη 'δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας', τη 'διευκόλυνση της πρόσβασης σε μαθησιακές ευκαιρίες' και την 'προσπάθεια για αριστεία'.

Η δημιουργία μιας κουλτούρας της μάθησης απαιτεί μια συνεκτική αντιμετώπιση στην ερώτηση για τον τρόπο αξιολόγησης της μάθησης σε σχολικά, εξωσχολικά και άτυπα πλαίσια³⁰. Το να γίνουν οι πολίτες ικανοί να συνδυάζουν και να οικοδομούν πάνω στη μάθηση από το σχολείο, τα πανεπιστήμια, τους οργανισμούς κατάρτισης, την εργασία, τον ελεύθερο χρόνο και τις οικογενειακές δραστηριότητες προϋποθέτει ότι όλα τα είδη της μάθησης μπορούν να προσδιοριστούν, να αξιολογηθούν και να αναγνωριστούν. Χρειάζεται μια συνολική νέα προσέγγιση στην αποτίμηση της μάθησης, προκειμένου να οικοδομηθούν γέφυρες ανάμεσα σε διαφορετικά πλαίσια και είδη μάθησης, και να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε ατομικούς τρόπους μάθησης. Όλες οι απόψεις στη διαβούλευση τόνιζαν ότι η πρόοδος σε αυτό τον τομέα, ειδικά σε σχέση με τη σχολική, την εξωσχολική και την άτυπη μάθηση, θα είναι ένα κρίσιμο βήμα προς μια ευρωπαϊκή περιοχή δια βίου μάθησης, η οποία οικοδομεί πάνω στο σημερινό δικαίωμα της ελεύθερης μετακίνησης μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμενοποιεί την έννοια της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

Σημαντικό έργο έχει ήδη γίνει σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να διευκολυνθεί η μεταφορά και η αμοιβαία αναγνώριση τυπικών προσόντων. Για παράδειγμα, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν εκδώσει σύσταση για την κινητικότητα των σπουδαστών, των καταρτιζομένων, των διδασκόντων και των εκπαιδευτών, και τα κράτη μέλη έχουν συμφωνήσει σε ένα σχέδιο δράσης³¹. Επιπλέον έχει παραχθεί ένα σύνολο κανόνων σχεδιασμένων να εγγυηθούν την αναγνώριση προσόντων, προκειμένου να εξασφαλίσουν την πρόσβαση σε νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα. Αυτό, ωστόσο, δεν έχει οδηγήσει σε κάποιο ολοκληρωμένο πλαίσιο που υποστηρίζει τη συνολική μεταφορά προσόντων και ικανοτήτων είτε μεταξύ επιπέδων της επίσημης εκπαίδευσης και κατάρτισης είτε

διαμέσου θεσμικών, τομεακών και εθνικών συνόρων. Είναι σημαντικό οι παροχείς μάθησης, οι εργοδότες και οι κοινωνικοί εταίροι να συμμετάσχουν στην ανάπτυξη οργάνων για την αξιολόγηση της μάθησης, και όλοι όσοι έχουν αρμοδιότητα, συμπεριλαμβανομένων και των χρηστών ατομικά, να βρουν μεθοδολογίες και συστήματα έγκυρα, αξιόπιστα και νόμιμα. Θα πρέπει επίσης να εισαχθούν μέσα για να βοηθήσουν τους πολίτες — νέους ανθρώπους καθώς και ενηλίκους— να παρουσιάσουν τα προσόντα και τις ικανότητές τους οπουδήποτε στην Ευρώπη με διαφανή τρόπο.

Η αποτίμηση των επίσημων διπλωμάτων και πιστοποιητικών

- Η Επιτροπή, τα κράτη μέλη, και οι κοινωνικοί εταίροι θα εξετάσουν από κοινού το ρόλο και το χαρακτήρα των προαιρετικών ελάχιστων προτύπων ποιότητας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Η ανάπτυξη τέτοιων προτύπων, συνοδευόμενη από μια προσέγγιση ομότιμης επισκόπησης, θα αύξανε τη διαφάνεια και τη συνοχή των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, δημιουργώντας μια ισχυρότερη βάση για αμοιβαία εμπιστοσύνη και αναγνώριση των προσόντων³²
- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2002 θα παρουσιάσει έναν οδηγό και ένα γλωσσάριο των κοινοτικών μέσων που σχετίζονται με τη διαφάνεια των διπλωμάτων και των πιστοποιητικών, για να κάνει πιο εύκολη την ανεύρεση και τη χρήση τους. (π.χ. το European Credit Transfer System - Ευρωπαϊκό σύστημα μεταφερόμενων ακαδημαϊκών μονάδων, συμπληρώματα διπλωμάτων και πιστοποιητικών, το ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης - Europass, το κοινό υπόδειγμα ευρωπαϊκού βιογραφικού και διάφορες υπηρεσίες στο διαδίκτυο)³³.
- Η Επιτροπή προτείνει έως το τέλος του 2001 ένα πιο ενιαίο, διαφανές και ευέλικτο καθεστώς για την επαγγελματική αναγνώριση (στο πεδίο των νομοθετικώς κατοχυρωμένων επαγγελμάτων). Τα κράτη μέλη θα πρέπει, σε συνεργασία με την Επιτροπή, να εξασφαλίσουν ότι οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες και σχετικές πληροφορίες για αυτές τις οδηγίες, και για ερωτήσεις που αφορούν την αναγνώριση γενικά. Ευρωπαϊκά δίκτυα στα οποία συμμετέχουν εθνικά σημεία επαφής για την επαγγελματική αναγνώριση, όπως το NARIC³⁴ και το NRCVG³⁵, θα πρέπει να παίζουν εδώ έναν κεντρικό ρόλο.
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και με ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, θα υποστηρίξει δραστήρια τη 'διαδικασία της Μπολόνια' στην περιοχή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι εμπειρίες από αυτή τη διαδικασία θα χρησιμοποιηθούν ως βάση για την προώθηση στενότερης συνεργασίας σε άλλες περιοχές, όπως η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις επαγγελματικές ενώσεις και τους κοινωνικούς εταίρους, θα υποστηρίξει την εθελοντική ανάπτυξη και εφαρμογή ευρωπαϊκών διπλωμάτων και πιστοποιητικών και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται από αυτά. Αυτό ισχύει τόσο για πρωτοβουλίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και για πρωτοβουλίες από τη βιομηχανία.

Η αποτίμηση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης· ανταλλαγές εμπειριών

- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2002 θα δρομολογήσει μια συστηματική ανταλλαγή εμπειρίας και ορθής πρακτικής στην περιοχή του προσδιορισμού, της αξιολόγησης και της αναγνώρισης της άτυπης μάθησης. Το ευρωπαϊκό φόρουμ για τη διαφάνεια των προσόντων, που διευθύνεται από την Επιτροπή και το Cedefop, θα πρέπει να συντονίσει αυτή τη διαδικασία, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους, μη κυβερνητικές οργανώσεις, τον ΟΟΣΑ, το Cedefop, το Eurgydice και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Κατάρτισης.
- Παράλληλα με τη δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα κράτη μέλη θα πρέπει να εμπλέξουν όλους τους αρμόδιους συντελεστές, συμπεριλαμβανομένων των παροχέων άτυπης μάθησης, των κοινωνικών φορέων, εκπροσώπων της επίσημης εκπαίδευσης (επαγγελματικής καθώς και τριτοβάθμιας), και ΜΚΟ οι οποίες εκπροσωπούν ομάδες που υφίστανται αποκλεισμό, στην ανάπτυξη μεθοδολογιών και προτύπων για την αξιολόγηση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης.
- Η Επιτροπή, στηριζόμενη στη συστηματική ανταλλαγή εμπειρίας, θα συστήσει έως το τέλος του 2003 ένα ευρετήριο μεθοδολογιών, συστημάτων και προτύπων για τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την αναγνώριση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης. Αυτό θα πρέπει να αποσκοπεί σε διεθνές, εθνικό και τομεακό επίπεδο καθώς και στις επιχειρήσεις. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει αυτό το ευρετήριο προκειμένου να υποστηρίξει και να τονώσει την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας μεθοδολογιών και προτύπων αξιολόγησης σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τομεακό επίπεδο.
- Τα κράτη μέλη θα ενθαρρυνθούν να παράσχουν το νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να εφαρμόσουν σε μεγαλύτερο εύρος τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την αναγνώριση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης. Ένα ατομικό δικαίωμα στην αξιολόγηση θα πρέπει να εξεταστεί από τα κράτη μέλη.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τα πανεπιστήμια, τα ιδρύματα εκπαίδευσης/κατάρτισης και τους άλλους αρμόδιους οργανισμούς να εφαρμόσουν με συστηματικό τρόπο μέτρα που αποσκοπούν στην αξιολόγηση και την αναγνώριση της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης.

Νέα ευρωπαϊκού επιπέδου μέσα για την υποστήριξη της αποτίμησης όλων των μορφών μάθησης³⁶

- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2002 θα αναπτύξει ένα σύστημα ‘χαρτοφυλακίου’, το οποίο θα καταστήσει τους πολίτες ικανούς σε όλες τις φάσεις της εκπαίδευσης και της κατάρτισης να ομαδοποιούν και να παρουσιάζουν τα προσόντα και τις ικανότητές τους. Αυτό θα οικοδομηθεί στη βάση της σημερινής εμπειρίας, συμπεριλαμβανομένου του ευρωπαϊκού βιογραφικού σημειώματος (το οποίο λειτουργεί σαν ‘περίληψη’ των προσόντων και των ικανοτήτων) που ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβώνα.
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα αναπτύξει έως το τέλος του 2003 ένα σύστημα ‘αυτοτελών ενοτήτων’ για τη συσσώρευση προσόντων που θα επιτρέπει στους πολίτες να συνδυάζουν εκπαίδευση και κατάρτιση από διάφορα ιδρύματα και χώρες. Αυτό θα οικοδομήσει πάνω στο ευρωπαϊκό σύστημα

μεταφοράς ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS) και το ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης (Europass)³⁷.

3.2. Πληροφόρηση, προσανατολισμός και παροχή συμβουλών

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν ή συμμετέχουν κυρίως στη *‘διευκόλυνση της πρόσβασης σε μαθησιακές ευκαιρίες’*, τη *‘δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας’* και τη *‘συνεργασία’*.

Η ανατροφοδότηση από την ανταλλαγή απόψεων επιβεβαίωσε τον κρίσιμο ρόλο που πρέπει να παίζουν η πληροφόρηση, η προσανατολισμός και η παροχή συμβουλών εξίσου στη διευκόλυνση της πρόσβασης στη μάθηση και στην κινητοποίηση δυνάμει μαθητευομένων. Ο ανοιχτός διάλογος ανάμεσα στα συστήματα προσανατολισμού, την παροχή δια βίου μάθησης σε όλα τα επίπεδα και φορείς της αγοράς εργασίας είναι προαπαιτούμενο για την εκπλήρωση αυτού του ρόλου. Οι υπηρεσίες προσανατολισμού θα πρέπει να προάγουν τις ίσες ευκαιρίες με το να είναι προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες, ειδικά αυτούς που διατρέχουν τον κίνδυνο του αποκλεισμού, και προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους μέσω συστημάτων που είναι συνεκτικά, συνεπή, διαφανή αμερόληπτα και υψηλής ποιότητας. Υπηρεσίες που στηρίζονται στις ΤΠΕ, σε συνεργασία με άλλες τοπικού επιπέδου υπηρεσίες, π.χ. βιβλιοθήκες, μπορούν να λειτουργήσουν ως σημεία πρόσβασης. Τα συστήματα πρέπει επίσης να είναι ευέλικτα και προσαρμόσιμα στις μεταβαλλόμενες ατομικές ανάγκες των μαθητευομένων —λαμβάνοντας υπόψη την αξία της προσανατολισμού για προσωπική ολοκλήρωση— καθώς και στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της ευρύτερης κοινότητας. Για το σκοπό αυτό οι σημερινοί πόροι θα πρέπει να αξιολογηθούν προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαφάνεια και η συνεκτικότητα της παροχής, και τα δίκτυα των υπηρεσιών θα πρέπει να αναπτύσσονται για να ξεπεράσουν τα σημερινά όρια. Η διαβούλευση συνέστησε τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη βελτίωση της ανταλλαγής ιδεών και ορθής πρακτικής σε αυτό το πεδίο. Η προαγωγή των πραγματικά ενεργών πολιτών και της κινητικότητας προϋποθέτουν ότι σύμβουλοι είναι ικανοί να ασχοληθούν με τα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και προσανατολισμού, τα συστήματα της αγοράς εργασίας και τα προγράμματα άλλων χωρών.

Η ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην πληροφόρηση, τον προσανατολισμό και την παροχή συμβουλών

- Η Επιτροπή έως το 2002 θα δρομολογήσει μια πύλη πρόσβασης στο διαδίκτυο σχετικά με τις μαθησιακές ευκαιρίες, παρέχοντας πληροφορίες για τη δια βίου μάθηση σε κράτη μέλη και υποψήφιες χώρες. Η Επιτροπή προσκαλεί τα κράτη μέλη να φροντίσουν ώστε να είναι διαθέσιμες οι συναφείς εθνικές βάσεις δεδομένων, οι οποίες μπορούν να είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους μέσω της πύλης πρόσβασης³⁸.
- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2002 θα ιδρύσει ένα ευρωπαϊκό φόρουμ προσανατολισμού, στο οποίο θα συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των αρμόδιων φορέων, για να ενθαρρύνει το διάλογο, την ανταλλαγή ορθής πρακτικής και τον προσδιορισμό λύσεων σε κοινά προβλήματα. Οικοδομώντας πάνω στον απολογισμό της προσανατολισμού, ο οποίος λαμβάνει χώρα στα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, και σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ, το φόρουμ θα πρέπει να

αναπτύξει μια κοινή κατανόηση των βασικών εννοιών και αρχών του προσανατολισμού. Το φόρουμ αναμένεται κατόπιν να επικεντρωθεί σε ειδικά ζητήματα όπως η ποιότητα του αποτελέσματος, το ενδιαφέρον/η συμμετοχή των καταναλωτών, η αποτελεσματικότητα των εργαλείων και των πρακτικών, η κατάρτιση των εργαζομένων στον προσανατολισμό και ο βέλτιστος τρόπος ικανοποίησης των αναγκών των ομάδων που διατρέχουν τον κίνδυνο αποκλεισμού. Το φόρουμ θα αναλάβει επίσης να εξετάσει την ποιότητα της παροχής προσανατολισμού, με σκοπό να αναπτύξει κοινές κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα ποιότητας για τις υπηρεσίες και τα προϊόντα του προσανατολισμού.

- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2003 θα εξετάσει τα σημερινά ευρωπαϊκά δίκτυα και τις δομές στο πεδίο της πληροφόρησης, του προσανατολισμού και της παροχής συμβουλών (π.χ. Euroguidance, EURES, Eurodesk, Fedora, EQUAL) εξίσου για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, με σκοπό να εδραιώσει ένα συνεκτικό και διατομεακό πλαίσιο δια βίου μάθησης για το φάσμα και τις δραστηριότητες αυτών των δικτύων³⁹.

3.3. Η επένδυση χρόνου και χρημάτων στη μάθηση

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν ή συμμετέχουν κυρίως: στην *‘επαρκή χρηματοδότηση’*, τη *‘διευκόλυνση της πρόσβασης σε μαθησιακές ευκαιρίες’* και την *‘προσπάθεια για αριστεία’*.

Από τη διαβούλευση προέκυψε μια ισχυρή συναίνεση, ότι τα συνολικά επίπεδα επενδύσεων πρέπει να αυξηθούν σημαντικά προκειμένου να ανταποκριθούν στη μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης, και ότι οι δαπάνες για τη μάθηση θα πρέπει να προβάλλονται και να παρουσιάζονται κατά τον ίδιο τρόπο όπως οι δαπάνες σε πιο απτές μορφές κεφαλαίου. Είναι σαφές ότι μια βασική πλευρά της επένδυσης στη δια βίου μάθηση θα συνεχίσει να είναι εκείνη των δημόσιων δαπανών, εφόσον η επίσημη λήψη αναγκαίων μέτρων στους τομείς της σχολικής, της επαγγελματικής, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης των ενηλίκων, καθώς και ολοένα περισσότερο στον προσχολικό τομέα, πρέπει να παραμείνει ο βασικός ακρογωνιαίος λίθος οποιασδήποτε στρατηγικής στη δια βίου μάθηση. Η ευθύνη για την αύξηση των επενδύσεων μοιράζεται επίσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, για παράδειγμα σε σχέση με τους εργοδότες που παρέχουν κατάλληλη πρόσβαση στη μάθηση. 35 ώρες μάθησης ανά έτος για κάθε εργαζόμενο ίσως είναι ένα εφικτό σημείο αναφοράς για συγκριτική αξιολόγηση επιδόσεων. Η εξασφάλιση της βέλτιστης σχέσης ποιότητας-τιμής και της ποιότητας σε σχέση με τα αποτελέσματα, είναι τόσο σημαντική όσο και η εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης. Η ανάγκη να διευκολυνθεί η ατομική πρόσβαση στη μάθηση και να προωθηθεί η μαθησιακή κουλτούρα συνεπάγεται ότι περισσότεροι πόροι θα πρέπει να διοχετευτούν προς τον προσανατολισμό και την παροχή συμβουλών, νέους τρόπους αποτίμησης της μάθησης και το να καταστεί η μάθηση διαθέσιμη σε ένα ευρύτερο φάσμα χώρων, με κατάλληλες εγκαταστάσεις (π.χ. για παιδική φροντίδα). Παρομοίως, απαιτούνται περισσότεροι πόροι όσον αφορά την εξωσχολική μάθηση, ειδικά την παροχή μάθησης σε ενηλίκους και την κοινότητα. Οι εκπρόσωποι υπογράμμισαν την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα κατά την κατανομή των πόρων στην παιδική μάθηση κατά την προσχολική εκπαίδευση (για να μειωθούν αργότερα οι ανισότητες και να τεθεί μια στέρεη βάση για περαιτέρω μάθηση), στους διδάσκοντες, τους εκπαιδευτές και άλλους συντελεστές της μάθησης

(για να τους προετοιμάσει για τους μελλοντικούς τους ρόλους —βλ. τμήμα 3.6), και στους ηλικιωμένους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων εργαζομένων, (για να τους δοθούν ευκαιρίες να συμμετάσχουν πιο δραστήρια στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένου του ρόλου που μπορούν να παίξουν στη μάθηση ανεξάρτητα από ηλικία⁴⁰). Ασφαλώς δεν υπάρχει λύση που να ξεκινάει από την κορυφή για το πώς θα επέλθει θεμελιώδης αναμόρφωση, η οποία θα συμβιβάζει την ανάγκη για αύξηση των συνολικών επιπέδων επενδύσεων και ταυτόχρονα για μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή των πόρων. Θα πρέπει να γίνουν δύσκολες επιλογές.

Αύξηση των επιπέδων επενδύσεων και περισσότερη διαφάνεια στις επενδύσεις

- Η Επιτροπή καλεί

- την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στο πλαίσιο της πολιτικής της που ασχολείται με την προώθηση της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου, να επιδιώξει την υποστήριξη της εφαρμογής της δια βίου μάθησης, όπως περιγράφεται σε αυτή την ανακοίνωση, π.χ. μέσω της χρηματοδότησης υποδομής για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και για τοπικά κέντρα μάθησης, για προγράμματα λογισμικού, περιεχομένου και κατάρτισης για την εκμάθηση χρήσης πολυμέσων που αναπτύσσονται από επιχειρήσεις⁴¹.
- την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να επενδύσουν στην ανάπτυξη της δια βίου μάθησης, για παράδειγμα στην υποδομή και τις ΜΜΕ, στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης·
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων να εξετάσει το βέλτιστο τρόπο χρήσης των οργάνων του για την προώθηση εμφάνισης εταιρειών επιχειρηματικού κεφαλαίου, οι οποίες θα ασχολούνται ειδικά με την υποστήριξη της ανάπτυξης ανθρώπινου κεφαλαίου που αποσκοπεί π.χ. στο να ευνοήσει την πρόσβαση των ΜΜΕ στη μάθηση.

- Τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν εθνικούς στόχους (που να κάνουν σαφή διάκριση ανάμεσα στη συμβολή που θα προέλθει από την κυβέρνηση, τους εργοδότες, τα άτομα και άλλους φορείς, και τον καταμερισμό σε διάφορους τομείς μάθησης), προκειμένου να αυξήσουν τα συνολικά επίπεδα επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, καθώς και για να αυξήσουν τη συμμετοχή στην περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση⁴². Αυτά θα πρέπει να δείχνουν την αύξηση της συμμετοχής που αναμένουν να επιτύχουν κατά φύλο, ηλικιακή ομάδα, εκπαιδευτικές επιδόσεις και ομάδες στόχους.
- Τα κράτη μέλη προσκαλούνται να αυξήσουν περαιτέρω τη χρήση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) —το οποίο είναι ήδη το κύριο κοινοτικό μέσο για τη χρηματοδότηση της δια βίου μάθησης, και της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, προκειμένου να υποστηρίξουν την εφαρμογή της δια βίου μάθησης, ειδικά για την ανάπτυξη τοπικών συνεργασιών και κέντρων μάθησης, και για να υποστηρίξουν ευκαιρίες για μάθηση στην εργασία, την πρόσβαση σε βασικές δεξιότητες (μεταξύ

άλλων και μέσω της 'παροχής δεύτερων ευκαιριών'), και την κατάρτιση διδασκόντων, εκπαιδευτών και άλλων συντελεστών της μάθησης⁴³.

- Η Επιτροπή θα αναπτύξει δείκτες και άλλα εργαλεία, για να μετράει τον αντίκτυπο των προγραμμάτων του ΕΚΤ στη δια βίου μάθηση, και θα υποστηρίζει την αξιολόγηση της εφαρμογής των δραστηριοτήτων της δια βίου μάθησης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, ως μέρος του μεσοπρόθεσμου απολογισμού του ΕΚΤ, ο οποίος αναμένεται στο τέλος του 2003.
- Οι κοινωνικοί εταίροι προσκαλούνται να διαπραγματευτούν και να εφαρμόσουν συμφωνίες σε όλα τα αρμόδια επίπεδα για να αναβαθμίσουν την οργάνωση της εργασίας⁴⁴, με σκοπό την αύξηση των επενδύσεων στη δια βίου μάθηση και την παροχή περισσότερου χρόνου για μάθηση. Για παράδειγμα, θα πρέπει να εργαστούν για την αναγνώριση όλων των δραστηριοτήτων μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης, και να ενσωματώσουν αυτό σε όλες τις πλευρές των πολιτικών και πρακτικών για τους ανθρώπινους πόρους στο επίπεδο των επιχειρήσεων.

Η παροχή κινήτρων και η διευκόλυνση των επενδύσεων

- Η Επιτροπή θα αξιολογήσει διάφορα μοντέλα προγραμμάτων ατομικής χρηματοδότησης (π.χ. 'προσωπικούς λογαριασμούς μάθησης') για να αξιολογήσει τον αντίκτυπό τους στις επενδύσεις, τη μαθησιακή συμμετοχή και τα αποτελέσματα της μάθησης. Αυτή η αξιολόγηση θα λάβει πλήρως υπόψη της το έργο που επιτελέστηκε από τον ΟΟΣΑ σε αυτό το πεδίο, και μια έκθεση αξιολόγησης θα παρουσιαστεί πριν από το τέλος του 2002.
- Η Επιτροπή θα προτείνει η έρευνα για τα οφέλη, το κόστος και τις αποδόσεις των επενδύσεων στη μάθηση, η οποία θα οικοδομεί πάνω στην έρευνα που έχει αναληφθεί από τα κράτη μέλη, τον ΟΟΣΑ και ομάδες ειδικών⁴⁵, να υποστηριχθεί από το 6ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα⁴⁶.
- Η Επιτροπή, στηριζόμενη σε πληροφορίες που παρέχονται από τα κράτη μέλη, θα παρουσιάσει μια επισκόπηση των φορολογικών κινήτρων που είναι διαθέσιμα για μάθηση που χρηματοδοτήθηκε από άτομα και εταιρείες, με σκοπό τον προσδιορισμό και την υιοθέτηση ορθής πρακτικής.

Η εξασφάλιση υψηλών ποιοτικών αποδόσεων και αποτελεσμάτων από τις επενδύσεις

- Η Επιτροπή έως το τέλος του 2003, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα αναπτύξει κατευθυντήριες γραμμές και δείκτες σχετικά με θέματα ποιότητας της δια βίου μάθησης⁴⁷, και θα υποστηρίξει την ανάπτυξη πολιτικής στα κράτη μέλη μέσω ανταλλαγών ορθής πρακτικής και διερευνητικής αναθεώρησης.

3.4. Η συνάρθρωση των μαθητευομένων και των μαθησιακών ευκαιριών

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν ή συμμετέχουν κυρίως: στη 'δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας', τη 'συνεργασία' και την 'κατανόηση της ζήτησης για μάθηση'.

Η ανατροφοδότηση από την ανταλλαγή απόψεων έδωσε έμφαση στη σπουδαιότητα των επαρκών επιπέδων παροχής ανοιχτής και ευέλικτης εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τοπικό επίπεδο, για τη συνάρθρωση μάθησης και (δυνάμει) μαθητευομένων, και στο ρόλο των τοπικών υπηρεσιών προσανατολισμού για να γίνει αυτό εφικτό. Εδώ η ανάγκη να προωθηθεί μια ισορροπία μεταξύ εξωσχολικής μάθησης στο χώρο εργασίας και σε κοινωνικούς χώρους/περιβάλλοντα είναι ιδιαίτερος σχετική, καθώς αντικατοπτρίζει την ισορροπία των στόχων της δια βίου μάθησης μεταξύ ενεργών πολιτών, προσωπικής ολοκλήρωσης, απασχολησιμότητας και κοινωνικής ένταξης. Πολλές εκθέσεις αναφέρθηκαν στην αξία των μαθησιακών ευκαιριών (συχνά εξωσχολικών ή άτυπων), που παρέχονται από την εκπαίδευση των ενηλίκων ή τον εθελοντικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ και οργανώσεων τοπικών κοινοτήτων. Τα προγράμματα εξωσχολικής εκπαίδευσης στο πεδίο της νεολαίας, για παράδειγμα, αυξάνουν τις πιθανότητες συμμετοχής των νέων ανθρώπων στην κοινωνία. Για την προώθηση μιας μαθησιακής κουλτούρας σε όλη την Ευρώπη είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν μαθησιακές κοινότητες, πόλεις και περιφέρειες και να ιδρυθούν τοπικά πολυλειτουργικά κέντρα μάθησης⁴⁸. Η ανατροφοδότηση από την ανταλλαγή απόψεων συχνά εστίασε επίσης σε καινοτόμους μεθόδους μάθησης και διδασκαλίας που επικεντρώνουν στον μαθητευόμενο και στη δυνατότητα οι ΤΠΕ, με κατάλληλη υποστήριξη, να βοηθήσουν στην προσέγγιση μάθησης και μαθητευομένου. Για τους σκοπούς αυτού του εγγράφου, ζητήματα που σχετίζονται με τις ΤΠΕ θα συζητηθούν στο τμήμα 3.6.

Ενθάρρυνση και υποστήριξη μαθησιακών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών και σύσταση τοπικών κέντρων μάθησης

- Τα κράτη μέλη προσκαλούνται να χρησιμοποιήσουν τους πόρους σχολείων, ιδρυμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες δημόσιες εγκαταστάσεις, όπως βιβλιοθήκες, ως κέντρα πολλαπλών δραστηριοτήτων για τη δια βίου μάθηση.
- Οι οργανώσεις νέων θα πρέπει να εμφανίζουν και να δημοσιοποιούν τακτικά τα αποτελέσματα της εξωσχολικής και της άτυπης εκπαίδευσης που απορρέουν από τις δραστηριότητές τους.
- Τα κράτη μέλη προσκαλούνται να αναπτύξουν περαιτέρω τη χρήση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του ΕΚΤ, προκειμένου να υποστηρίξουν την εφαρμογή της δια βίου μάθησης, ως

αναπόσπαστου μέρους των προγραμμάτων τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, και να υποστηρίζουν τη βελτίωση των δεξιοτήτων στις ΤΠΕ για εργαζομένους, ειδικά εκείνους σε ΜΜΕ.

- Η Επιτροπή προσκαλεί την Επιτροπή των Περιφερειών, πιθανόν με τη συμμετοχή ευρωπαϊκών και εθνικών ενώσεων τοπικού και περιφερειακού επιπέδου, να προωθήσει την εφαρμογή της δια βίου μάθησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ειδικά για:

- Την ανάπτυξη συνδέσμων μεταξύ τοπικών και περιφερειακών κέντρων μάθησης σε όλη την Ευρώπη μέσα από συμφωνίες αδελφοποίησης, και της χρήσης ΤΠΕ με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και την οικοδόμηση γεφυρών μεταξύ όλων των μορφών της μάθησης·
- την οργάνωση, μαζί με την Επιτροπή, μιας εκστρατείας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου να επιβραβευθούν και να δημοσιοποιηθούν οι πιο αποτελεσματικές προσεγγίσεις στη δια βίου μάθηση.

- Η Επιτροπή θα υποστηρίζει μέσω των προγραμμάτων της την εδραίωση δικτύων μεταξύ εκείνων των περιφερειών και των πόλεων με καλά ανεπτυγμένες στρατηγικές δια βίου μάθησης, για να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών και ορθής πρακτικής.

Είναι απαραίτητο να προωθηθεί πιο δραστήρια η ανάπτυξη της μάθησης στο χώρο εργασίας, και επιχειρήσεις και άλλοι οργανισμοί να γίνουν οργανισμοί μάθησης. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να παίξουν ένα βασικό ρόλο για να γίνει αυτό το όραμα πραγματικότητα, καθώς και για να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στη μάθηση σε επίπεδο επιχειρήσεων για όλους τους εργαζομένους, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να διευκολυνθεί το συνταίριασμα εργασίας, οικογενειακής ζωής και άλλων ευθυνών φροντίδας. Η κατανόηση των μαθησιακών αναγκών των ΜΜΕ, όπου χαρακτηριστικά λαμβάνει χώρα η μάθηση σε εξωσχολικό και άτυπο πλαίσιο, είναι ιδιαίτερως σημαντική⁴⁹. Η λήψη των αναγκαίων μέτρων πρέπει να είναι ευέλικτη, υψηλής ποιότητας και προσαρμοσμένη σε ξεχωριστές εταιρείες, οι παροχείς μάθησης, π.χ. ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, πρέπει να προσφέρουν μαθήματα προσαρμοσμένα στις ειδικές τους ανάγκες. Οι ίδιες οι ΜΜΕ πρέπει επίσης να διερευνήσουν πλήρως τους τρόπους διευκόλυνσης της πρόσβασης στη μάθηση (π.χ. σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις μέσω δικτύων μάθησης και μερισμού αρμοδιοτήτων και σε συνεργασία με τις υπηρεσίες προσανατολισμού)⁵⁰.

Ενθάρρυνση και υποστήριξη της μάθησης στο χώρο εργασίας —συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ

- Οι κοινωνικοί εταίροι, σε όλα τα επίπεδα, προσκαλούνται να συμφωνήσουν ότι κάθε εργαζόμενος πρέπει να έχει ένα ατομικό σχέδιο κατάρτισης που θα στηρίζεται σε μια αξιολόγηση των ατομικών του/της ικανοτήτων και θα βρίσκεται σε συμφωνία με σχέδια ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων. Τέτοια σχέδια θα πρέπει να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους τις ειδικές ανάγκες και περιστάσεις των ΜΜΕ και θα πρέπει να παρέχουν συμβουλές από ειδικούς όσον αφορά τους τρόπους αξιολόγησης των ικανοτήτων και των μαθησιακών αναγκών. Οι κοινωνικοί

εταίροι θα πρέπει επίσης να βοηθήσουν ώστε να αυξηθεί η επίγνωση της σπουδαιότητας της μάθησης, και να ενθαρρύνουν και να εκπαιδεύσουν τους εργαζομένους και το διευθυντικό προσωπικό ώστε να ενεργούν ως συντελεστές μάθησης ή ως μέντορες για άλλους.

- Η Επιτροπή ενθαρρύνει τους Ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους να οριστικοποιήσουν, στο πλαίσιο της διαδικασίας του κοινωνικού διαλόγου, ένα πλαίσιο που θα περιλαμβάνει κοινούς στόχους, προκειμένου να προωθηθεί η δια βίου μάθηση σε όλα τα επίπεδα και κυρίως σε επίπεδο επιχειρήσεων. Η Επιτροπή προσκαλεί τους κοινωνικούς εταίρους να προωθήσουν ένα τέτοιο πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο μέσω των αντίστοιχων οργανισμών τους, σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές.
- Η Επιτροπή έως τις αρχές του 2001 θα δρομολογήσει ένα βραβείο για επιχειρήσεις που επενδύουν στη δια βίου μάθηση, προκειμένου να επιβραβεύσει και να δημοσιοποιήσει την ορθή πρακτική σε αυτό το πεδίο⁵¹.

3.5. Βασικές δεξιότητες

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν ή συμμετέχουν κυρίως: στην *‘κατανόηση της ζήτησης για μάθηση’*, τη *‘δημιουργία μαθησιακής κουλτούρας’* και τη *‘διευκόλυνση της πρόσβασης σε μαθησιακές ευκαιρίες’*.

Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια στη Λισσαβόνα και τη Στοκχόλμη υπογράμμισαν τη σπουδαιότητα της βελτίωσης των βασικών δεξιοτήτων μέσω επαρκούς εκπαίδευσης και πολιτικών για τη δια βίου μάθηση. Οι βασικές δεξιότητες περιλαμβάνουν τις θεμελιώδεις δεξιότητες της ανάγνωσης, της γραφής και των μαθηματικών, καθώς και τη μάθηση της εκμάθησης και τις νέες δεξιότητες που παρουσιάστηκαν στη Λισσαβόνα —δεξιότητες τεχνολογίας πληροφοριών, ξένες γλώσσες, επιχειρηματικότητα στην τεχνολογική αντίληψη, κοινωνικές δεξιότητες. Η ανατροφοδότηση της διαβούλευσης υπογράμμισε τη θεμελιώδη σπουδαιότητα της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων στο να επιτρέπει στα άτομα να ασχοληθούν με την περαιτέρω μάθηση και ως βάση για προσωπική ολοκλήρωση, ενεργούς πολίτες και απασχολησιμότητα, δεδομένων μάλιστα των απαιτήσεων της αναπτυσσόμενης κοινωνίας της γνώσης. Τα θεμέλια για τη δια βίου μάθηση πρέπει να παρασχεθούν από τις κυβερνήσεις μέσω της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης, αλλά ενήλικοι που εγκατέλειψαν το σχολείο με συνεχιζόμενες ανάγκες στην ανάγνωση, την αριθμητική και άλλες βασικές δεξιότητες θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθούν να συμμετάσχουν στην αντισταθμιστική μάθηση.

Ποια θα πρέπει να είναι η δέσμη των βασικών δεξιοτήτων

- Η Επιτροπή θα προσκαλέσει την ομάδα ειδικών που συστάθηκε σε συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου να ασχοληθεί επίσης με την παροχή βασικών δεξιοτήτων εκτός των επίσημων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και με την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων από ενήλικους, την παρακίνηση για μάθηση και τον τρόπο συμπερίληψης βασικών δεξιοτήτων, ειδικά την παροχή κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων στις ΤΠΕ, σε προγράμματα μαθημάτων χωρίς να τα υπερφορτώνουν⁵².

Πώς οι βασικές δεξιότητες θα γίνουν πραγματικά διαθέσιμες σε οποιονδήποτε και ιδιαιτέρως σε εκείνους που επωφελούνται λιγότερο στα σχολεία, εκείνους που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και τους ενήλικους μαθητευομένους⁵³

- Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος για τη λήψη δωρεάν υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και την πρόσβαση σε επαγγελματική και συνεχιζόμενη κατάρτιση⁵⁴. Για να γίνει αυτό το δικαίωμα πιο συγκεκριμένο, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν την επέκταση του δικαιώματος στην υποχρεωτική εκπαίδευση, έτσι ώστε να καλύπτει την ελεύθερη πρόσβαση στις βασικές δεξιότητες για όλους τους πολίτες ασχέτως ηλικίας.
- Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι νέοι άνθρωποι αποκτούν βασική ψηφιακή παιδεία ως μέρος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, και θα πρέπει επίσης να επεκτείνουν τις πρωτοβουλίες ψηφιακής παιδείας σε πολίτες που διατρέχουν τον κίνδυνο αποκλεισμού⁵⁵. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παράσχουν την ευκαιρία σε ανέργους να αποκτήσουν ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό δεξιοτήτων στις ΤΠΕ.
- Οι κοινωνικοί εταίροι προσκαλούνται να συνάψουν συμφωνίες σχετικά με την προαγωγή της πρόσβασης σε μαθησιακές ευκαιρίες, ειδικά για εργαζομένους με χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων και εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, προκειμένου να επιτύχουν το στόχο να παράσχουν σε κάθε εργαζόμενο την ευκαιρία να αποκτήσει γνώσεις που άπτονται της κοινωνίας της πληροφορίας έως το 2003⁵⁶.
- Η Επιτροπή προσκαλεί ΜΚΟ σε ευρωπαϊκό επίπεδο να προσδιορίσουν παράγοντες που εμποδίζουν ή προωθούν την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων και τη συμμετοχή στην κυρίως δια βίου μάθηση για πολίτες που διατρέχουν τον κίνδυνο αποκλεισμού. Αυτό θα πρέπει να λειτουργήσει ως βάση για την ανάπτυξη ικανοποιητικής πολιτικής αντιμετώπισης στο κατάλληλο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της 'ευέλικτης μάθησης', επιλεκτικών ενεργειών με επίκεντρο το μαθητευόμενο, υποστήριξης για προγράμματα κοινοτικής εκπαίδευσης για άτομα από μειονεκτούσες συνοικίες και ομάδες, και για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας για παιδιά και άλλους προστατευόμενους.

3.6. Καινοτόμοι παιδαγωγικές μέθοδοι

Αυτές οι προτάσεις συμβάλλουν ή συμμετέχουν: στην 'κατανόηση της ζήτησης για μάθηση', τη 'συνεργασία' και την 'προσπάθεια για αριστεία'.

Η ανατροφοδότηση από την ανταλλαγή απόψεων δίνει έμφαση στη μετακίνηση από τις 'γνώσεις' στις 'ικανότητες' και από τη διδασκαλία στη μάθηση, θέτοντας το μαθητευόμενο στο επίκεντρο. Μια τέτοια μετακίνηση συνεπάγεται ότι ήδη πριν από το πρωτογενές στάδιο οι άνθρωποι 'μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν'. Οι μαθητευόμενοι θα πρέπει, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, να επιδιώξουν δραστήρια να αποκτήσουν και να αναπτύξουν γνώσεις και ικανότητες. Απαιτούνται διαφορετικές μέθοδοι ανάλογα με την κατάσταση του μαθητευομένου, το συντελεστή της μάθησης και το πλαίσιο (π.χ. κοινοτικά κέντρα, χώρος εργασίας, το σπίτι). Η μάθηση που στηρίζεται στην εργασία, η μάθηση που κατευθύνεται από πρόγραμμα και η μάθηση που οργανώνεται ως 'κύκλοι σπουδών' είναι ιδιαιτέρως χρήσιμες προσεγγίσεις. Νέες

μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης θέτουν υπό αμφισβήτηση τους παραδοσιακούς ρόλους και τις αρμοδιότητες των διδασκόντων, των εκπαιδευτών και άλλων συντελεστών της μάθησης. Υπάρχει συνεπώς μια επιτακτική ανάγκη να αναπτυχθεί η κατάρτισή τους, μεταξύ άλλων και σε πολυπολιτισμικές ικανότητες, για να εξασφαλιστεί ότι διαθέτουν την ικανότητα και το κίνητρο να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις. Αυτό θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την περαιτέρω αναμόρφωση και βελτίωση των παιδαγωγικών μεθόδων στη σχολική καθώς και στην εξωσχολική μάθηση. Η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ σχολείων, οργανισμών εκπαίδευσης των ενηλίκων και εθελοντικών οργανισμών, κέντρων εθνοτικών μειονοτήτων, πανεπιστημίων και εταιρειών θα έπρεπε να παράσχει κατανόηση των μαθησιακών αναγκών σε αυτό το πεδίο. Ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για παράδειγμα, θα πρέπει να εισαγάγουν ή να αυξήσουν την έρευνα και την κατάρτιση στο πεδίο της δια βίου μάθησης. Όλες οι απόψεις αναγνωρίζουν ότι η μάθηση που υποστηρίζεται από ΤΠΕ προσφέρει μεγάλες δυνατότητες για την αναθεώρηση και τον επανασχεδιασμό των μαθησιακών διαδικασιών, ενώ αναγνωρίζουν επίσης τον κίνδυνο η νέα τεχνολογία να δημιουργήσει ένα 'ψηφιακό χάσμα'. Η πρωτοβουλία eLearning και το σχέδιο δράσης eLearning ασχολούνται με έναν αριθμό σημαντικών ζητημάτων σε αυτή την περιοχή, στο πλαίσιο του συντονισμού των προσπαθειών των κρατών μελών να προσαρμόσουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην κοινωνία της πληροφορίας⁵⁷. Πολλές εκθέσεις τονίζουν ότι η μάθηση που στηρίζεται στις ΤΠΕ θα έπρεπε να συνδυάζεται με άλλους, πιο κοινωνικούς τρόπους μάθησης (π.χ. ομάδες μάθησης, μάθηση στην οικογένεια, εποπτεία ή εκμάθηση μέσω συνεργασίας στην εργασία) και με τακτικές υπηρεσίες ατομικής και τεχνικής υποστήριξης. Σε μια ραγδαία αναπτυσσόμενη αγορά, η ποιότητα και η συνάφεια του μαθησιακού υλικού, των υπηρεσιών και των μαθησιακών διαδικασιών είναι σημαντικές, ειδικά όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών, την παροχή κινήτρων και την αποτελεσματική χρήση των πόρων⁵⁸.

Νέες μέθοδοι διδασκαλίας και εκμάθησης και ο νέος ρόλος των διδασκόντων, των εκπαιδευτών και άλλων συντελεστών της μάθησης

- Η Επιτροπή, μέσω των προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ και Leonardo da Vinci, θα υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός δικτύου για την κατάρτιση των διδασκόντων και των εκπαιδευτών. Με βάση τα σημερινά δίκτυα, π.χ. το Cedefop, αυτό θα αποσκοπεί να αναλύσει και να ανταλλάξει καινοτόμους εμπειρίες σε σχολικά και εξωσχολικά πλαίσια, ενώ θα δημιουργεί τις συνθήκες για διάδοση μέσα στην Κοινότητα. Αυτό θα συμβάλει επίσης στην κατασκευή ενός κοινού πλαισίου αναφοράς για τις ικανότητες και τα προσόντα των διδασκόντων και των εκπαιδευτών, και θα ανταποκριθεί στις προκλήσεις της μάθησης που βασίζεται στις ΤΠΕ. Τα κράτη μέλη, οι αρχές τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης, οι παρέχοντες μάθηση, εκπρόσωποι των διδασκόντων και ΜΚΟ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που δραστηριοποιούνται στη μη σχολική εκπαίδευση των νέων, θα πρέπει να συμβάλουν σε αυτό καθιστώντας τις ευκαιρίες εξέλιξης προσβάσιμες στους συντελεστές της μάθησης από άλλα κράτη μέλη και από υπονήπιες χώρες. Ειδική προσοχή πρέπει να δοθεί στη βελτίωση της κατάρτισης σε τομείς όπως η εκπαίδευση των ενηλίκων, όπου η επίσημη επιμόρφωση των διδασκόντων δεν αποτελεί ακόμα προϋπόθεση σε όλα τα κράτη μέλη και όπου, συνεπώς, η ανάγκη για βελτίωση της ποιότητας διδασκαλίας είναι μια ειδική προτεραιότητα.
- Δεδομένης της σπουδαιότητας που αποδίδεται στην εξωσχολική και την άτυπη μάθηση, ο ρόλος των συντελεστών της μάθησης πρέπει να ενισχυθεί. Οι κοινωνικοί εταίροι, ΜΚΟ (π.χ. οργανώσεις νέων) και άλλοι πρέπει, σε συνεργασία με την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, να δρομολογήσουν τη συστηματική ανταλλαγή εμπειριών σε αυτό το πεδίο.
- Η Επιτροπή θα προτείνει η έρευνα και ο πειραματισμός για το πώς μαθαίνουμε στα πλαίσια της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης και το πώς οι ΤΠΕ μπορούν να ενσωματωθούν σε αυτές τις μαθησιακές διαδικασίες, να υποστηριχθούν από το 6ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα μέσω των προγραμμάτων Leonardo da Vinci, ΣΩΚΡΑΤΗΣ και Youth και τις πιλοτικές ενέργειες eLearning, το πρόγραμμα τεχνολογιών για την κοινωνία της πληροφορίας⁵⁹ και μέσω της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL. Αυτό θα πρέπει να προωθήσει την ανάπτυξη αποτελεσματικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων για διάφορες ομάδες μαθητευομένων, συμπεριλαμβανομένων υποεκπροσωπούμενων ομάδων/μη παραδοσιακών μαθητευομένων⁶⁰.
- Η Επιτροπή έως το 2003, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους και διεθνείς ΜΚΟ, θα αναπτύξει συστάσεις ευρωπαϊκής ποιότητας, οι οποίες αποσκοπούν σε οργανισμούς μάθησης εκτός της επίσημης εκπαίδευσης και κατάρτισης, για να χρησιμοποιούνται σε εθελοντική βάση. Ένα ευρωπαϊκό σήμα πρέπει να δίνεται σε εκείνους τους οργανισμούς που συμμορφώνονται με αυτές τις συστάσεις.

ΤΠΕ που διευκολύνουν και υποστηρίζουν τη δια βίου μάθηση

- Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα εξετάσει προσεγγίσεις σε εθνικό επίπεδο για την ανάπτυξη σφραγίδων ποιότητας για υλικό εκμάθησης και

διδασκαλίας που βασίζεται στις ΤΠΕ, ιδιαιτέρως λογισμικά μάθησης, με σκοπό την πιθανή ανάπτυξή του σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να εξασφαλιστεί η συνοχή και η προστασία των καταναλωτών.

- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να υποστηρίζει σχέδια στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ και Leonardo da Vinci, και την πρωτοβουλία eLearning για την ανάπτυξη μάθησης με ευρωπαϊκή διάσταση που θα βασίζεται σε ΤΠΕ, π.χ. μέσω της σύστασης διακρατικών 'εικονικών κύκλων σπουδών'.

4. Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑΣ

4.1. Ένα πλαίσιο δια βίου μάθησης

Τα κράτη μέλη είναι εξολοκλήρου υπεύθυνα για το περιεχόμενο και την οργάνωση των δικών τους συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης⁶¹, και δεν αποτελεί ρόλο της ΕΕ η εναρμόνιση νόμων και κανονισμών σε αυτά τα πεδία. Ταυτόχρονα, ωστόσο, υπάρχουν ειδικές λειτουργίες πολιτικής που σχετίζονται με τη δια βίου μάθηση, οι οποίες αντιμετωπίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπλέον της εφαρμογής μιας πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης⁶², η Συνθήκη παρέχει στην Κοινότητα ένα βασικό ρόλο στην ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης μέσω ευρωπαϊκής συνεργασίας σε αυτό το πεδίο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει να παίξει έναν ειδικό ρόλο σε σχέση με : την ιδιότητα του πολίτη, την ελευθερία των μετακινήσεων είτε για μαθησιακούς σκοπούς είτε για απασχόληση, την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας⁶³ και το συντονισμό της απασχόλησης, και την πολιτική κοινωνικής ένταξης. Η διακρατική εκπαίδευση, κατάρτιση και εργασία αποτελεί ήδη, για ορισμένους πολίτες, μια πραγματικότητα. Παρόλα αυτά, παραμένουν ακόμα εμπόδια στη μάθηση, την εργασία και τη διαβίωση σε κράτη μέλη διαφορετικά από την πατρίδα κάποιου.

Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η συνεργασία των κρατών μελών έχουν να παίξουν έναν ουσιαστικό ρόλο στην υποστήριξη και την τόνωση της εφαρμογής της δια βίου μάθησης σε όλη την Κοινότητα. Ταυτόχρονα παρεμβάσεις πολιτικής πρέπει να προσαρμοστούν στις τοπικές και τις εθνικές συνθήκες, δεδομένης της ποικιλίας στα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγορών εργασίας σε όλη την Ευρώπη. Συνεπώς, η βασική πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να αναπτύξουν τις δικές τους συνεκτικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές, και να σχεδιάσουν και να διευθύνουν τα δικά τους συστήματα, ενώ γενικά κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Αυτό πρέπει να γίνει με ένα συνεκτικό, συντονισμένο και οικονομικό τρόπο. Όπου η ΕΕ δεν έχει νομοθετική αρμοδιότητα και όπου οι στόχοι της Συνθήκης δεν καλύπτονται από τις σημερινές διαδικασίες που βασίζονται στη Συνθήκη, θα χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες μέθοδοι, οι οποίες περιλαμβάνουν την ανοιχτή μέθοδο του συντονισμού:

- ο προσδιορισμός κοινών προβλημάτων, ιδεών και προτεραιοτήτων, μέσω της ανταλλαγής γνώσεων, ορθής πρακτικής και εμπειριών (και μέσω διερευνητικής αναθεώρησης), με σκοπό τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ενεργειών σε ορισμένα ή όλα τα κράτη μέλη και/ή από ευρωπαϊκά μέσα και διαδικασίες.

- η αύξηση της διαφάνειας των πολιτικών και των συστημάτων, η διευκόλυνση των πολιτών στην πρόσβαση και την πλήρη χρήση των θεσμών και των υπηρεσιών που είναι στη διάθεσή τους·
- η εξασφάλιση της συμπληρωματικότητας και της συνέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ των διάφορων διαδικασιών, στρατηγικών και σχεδίων που συμμετέχουν στην εφαρμογή της δια βίου μάθησης·
- η ανάπτυξη συνέργειας μεταξύ πολιτικών των κρατών μελών στο πεδίο της δια βίου μάθησης.

Η Επιτροπή έως το τέλος του 2003 θα αναπτύξει μια βάση δεδομένων για την ορθή πρακτική, την πληροφόρηση και τις εμπειρίες που αφορούν σημαντικές πλευρές της δια βίου μάθησης σε όλα τα επίπεδα, για να υποστηρίξει την εφαρμογή της δια βίου μάθησης. Οι περιπτώσεις θα επιλεγούν σύμφωνα με σαφή κριτήρια και διαρθρωμένες σε θεματική βάση και κατά φορέα. Η βάση δεδομένων δεν θα περιλαμβάνει μόνο περιπτώσεις που προέρχονται από μέσα της Κοινότητας (προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας, το ΕΚΤ, το ΕΤΠΑ και κοινοτικές πρωτοβουλίες) αλλά επίσης από το εθνικό, το περιφερειακό, το τοπικό και το τομεακό επίπεδο, από μη κράτη μέλη, διεθνείς οργανισμούς, κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών. Αυτή η βάση δεδομένων θα οικοδομηθεί πάνω σε σημερινές πρωτοβουλίες, βασισμένη στο διάλογο με όλους τους φορείς, προσβάσιμη στο διαδίκτυο και πλήρως ενημερωμένη και σχετική με τρέχουσες ανάγκες⁶⁴.

4.2. Η οικοδόμηση πάνω σε ευρωπαϊκού επιπέδου επιτεύγματα

Η εφαρμογή της δια βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων για δράση που προσδιορίστηκαν στο τμήμα 3, θα γίνει μέσω των σημερινών διαδικασιών και προγραμμάτων⁶⁵:

- Το πρόγραμμα εργασίας για τη συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης θα είναι ένα από τα κύρια μέσα για την ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής ορθής πρακτικής μεταξύ των κρατών μελών στο πεδίο της δια βίου μάθησης·
- Οι προτεραιότητες για δράση σε αυτή την ανακοίνωση, οι οποίες έχουν να κάνουν με πλευρές που σχετίζονται με την απασχόληση, θα ληφθούν υπόψη στις διαπραγματεύσεις των μελλοντικών γύρων της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση και θα συζητηθούν στο σχέδιο δράσης για τις δεξιότητες και την κινητικότητα. Παρομοίως, οι προτεραιότητες για δράση που σχετίζονται με πλευρές της κοινωνικής ένταξης και των ίσων ευκαιριών της δια βίου μάθησης θα ληφθούν υπόψη στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής κοινωνικής ατζέντας·
- Ένα ευρύ φάσμα σχεδίων και άλλων ενεργειών που επικεντρώνει στη δια βίου μάθηση θα προωθηθεί και θα υποστηριχθεί μέσω σημερινών κοινοτικών προγραμμάτων και ενεργειών. Τα προγράμματα ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Leonardo da Vinci και Youth έχουν να παίξουν εδώ ένα μείζονα ρόλο. Η Επιτροπή θα ενισχύσει και θα επεκτείνει σημαντικά τις κοινές ενέργειες, οι οποίες υποστηρίζουν σχέδια που εμπίπτουν στο φάσμα περισσότερων από ένα από αυτά τα προγράμματα, και θα ενθαρρύνει την πιο δραστήρια συμμετοχή ΜΚΟ και ΜΜΕ στο πλαίσιο των

προγραμμάτων. Ορισμένες προτεραιότητες θα εφαρμοστούν επίσης ως μέρος του σχεδίου δράσης eLearning.

- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι το κύριο όργανο της Κοινότητας για τη χρηματοδότηση της δια βίου μάθησης. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι επίσης μια σημαντική πηγή χρηματοδότησης. Η Επιτροπή, εργαζόμενη από κοινού με τα κράτη μέλη, θα εξασφαλίσει ότι ο απολογισμός του 2003 και για τις δυο πηγές χρηματοδότησης, στο βαθμό που αφορούν τη δια βίου μάθηση, θα λάβει υπόψη του τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στο παρόν κείμενο. Η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL θα παίζει επίσης ένα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων στη δια βίου μάθηση.
- Το 6ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα θα παράσχει νέες ευκαιρίες για την ενίσχυση της έρευνας στην περιοχή της δια βίου μάθησης⁶⁶. Η Επιτροπή θα περιλάβει στις προτάσεις της για ειδικά προγράμματα τις απαραίτητες ενέργειες έρευνας που προσδιορίζονται στο παρόν κείμενο. Έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα γίνει κυρίως στο πλαίσιο της προτεραιότητας 7 ('Πολίτες σε μια αναπτυσσόμενη κοινωνία της γνώσης'). (Οι προτεραιότητες για έρευνα καθώς και για περαιτέρω αξιολόγηση απαριθμούνται στο παράρτημα 1).

4.3. Δείκτες⁶⁷

Συγκρίσιμες πληροφορίες και στατιστικές μετρήσεις είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη και την εφαρμογή συνεκτικών και ολοκληρωμένων στρατηγικών για τη δια βίου μάθηση. Τα στατιστικά στοιχεία και οι δείκτες αποτελούν ήδη ένα αναγκαίο μέρος των σημερινών πρωτοβουλιών στο πεδίο της δια βίου μάθησης, με σκοπό την παρακολούθηση της προόδου τόσο στην επίτευξη των στόχων που έχουν καθοριστεί όσο και στην εφαρμογή των σκοπών της πολιτικής.

Μερικοί βασικοί δείκτες⁶⁸ είναι ήδη διαθέσιμοι. Η ανακοίνωση του 2001 για τους διαρθρωτικούς δείκτες προτείνει τρεις δείκτες που σχετίζονται με τη δια βίου μάθηση. Αυτοί αφορούν⁶⁹ τις επενδύσεις, τη συμμετοχή και τα άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο. Μαζί με αυτούς, άλλοι πέντε σημερινοί δείκτες⁷⁰ παρέχουν μετρήσεις για την παρακολούθηση της προόδου σε τρία από τα παραπάνω πεδία των "προτεραιοτήτων για δράση" που αφορούν την *επένδυση χρόνου και χρημάτων στη μάθηση*, τις *βασικές δεξιότητες* και τις *καινοτόμους παιδαγωγικές μεθόδους* (ειδικά το eLearning⁷¹ είναι συναφές με αυτή την προτεραιότητα).

Επιπλέον δείκτες⁷² βρίσκονται υπό ανάπτυξη στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση⁷³, της ευρωπαϊκής κοινωνικής ατζέντας⁷⁴, της ανακοίνωσης για την ποιότητα στην εργασία⁷⁵ και της συνέχειας στη έκθεση περί των συγκεκριμένων στόχων. Εξάλλου η ομάδα έργου για τη μέτρηση της δια βίου μάθησης καθιέρωσε ένα γενικό πλαίσιο για επέκταση των στατιστικών πληροφοριών στο πεδίο της δια βίου μάθησης⁷⁶ και δρομολόγησε μια διαδικασία που αποσκοπεί στην αναθεώρηση των στατιστικών μεθοδολογιών, προκειμένου να προσδιορίσει τις επιπλέον πηγές σε αυτό το πεδίο, οι οποίες πρέπει να αναπτυχθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Επιπλέον, σε συνέχεια των διαβουλεύσεων ειδικών από 36 ευρωπαϊκές χώρες⁷⁷, έχουν προσδιοριστεί περιοχές για την ανάπτυξη δεικτών σχετικά με την ποιότητα της δια βίου μάθησης. Η ομάδα της Επιτροπής για τους δείκτες στην απασχόληση επίσης αναπτύσσει κοινούς δείκτες

για την παρακολούθηση της εφαρμογής των κατευθυντήριων γραμμών στο πλαίσιο της ευρύτερης στρατηγικής για την απασχόληση.

Η ανάπτυξη ενός περιορισμένου αριθμού νέων δεικτών θα βασιστεί στην προσέγγιση που έχει ως επίκεντρο το μαθητευόμενο, σε σχέση με τη σχολική, την εξωσχολική και την άτυπη μάθηση. Συγκεκριμένα, αυτό το έργο θα αποσκοπεί στο να γεμίσει τα κενά σε σχέση με αρκετές πλευρές της δια βίου μάθησης, π.χ. τη συμμετοχή στην εξωσχολική εκπαίδευση, και σε εμπόδια στη συμμετοχή, μέσω της συλλογής ποσοτικών πληροφοριών απευθείας από τους μαθητευομένους⁷⁸. Θα προωθήσει επίσης την ανάπτυξη πηγών ποιοτικών πληροφοριών, ειδικά στα πεδία της αξιολόγησης και της αναγνώρισης· της πληροφόρησης, του προσανατολισμού και της παροχής συμβουλών· και της κατάρτισης διδασκόντων και εκπαιδευτών.

Ο γενικός συντονισμός και η συνεκτικότητα στην ανάπτυξη νέων δεικτών θα εποπτευθούν κατ' αρχήν μέσω του δικτύου ομάδων ειδικών που δημιουργήθηκαν για τη συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι ομάδες ειδικών θα παίζουν επίσης έναν πολύτιμο ρόλο στον προσδιορισμό της ορθής πρακτικής προς διάδοση μεταξύ των κρατών μελών.

Τα κράτη μέλη και άλλες ευρωπαϊκές χώρες προσκαλούνται να υποστηρίξουν αυτό το έργο. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της συνεργασίας τους στο ευρωπαϊκό στατιστικό σύστημα (ΕΣΣ), τα κράτη μέλη και άλλες ευρωπαϊκές χώρες θα πρέπει να επιδιώξουν να κάνουν τα δικά τους συστήματα στατιστικών και δεικτών όσο το δυνατόν πιο συγκρίσιμα. Στην ανάπτυξη νέων δεικτών η Επιτροπή θα αντλήσει από σημερινές εθνικές και διεθνείς πηγές, ειδικά σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ. Θα γίνει μέγιστη χρήση των σημερινών πηγών και δομών μέσα στο ΕΣΣ, καθώς και άλλων διαθέσιμων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της ομάδας εργασίας για στατιστικά της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η οποία θα έχει αρμοδιότητα για τεχνικές πλευρές, καθώς και για άλλους διαθέσιμους πόρους.

4.4. Διατήρηση της ορμής

Η δημιουργία μιας ευρωπαϊκής περιοχής δια βίου μάθησης θα χρειαστεί υποστήριξη από καινοτόμους μορφές σύμπραξης, συνεργασίας και συντονισμού σε όλα τα επίπεδα μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στην εφαρμογή. Η ευρέων διαδικασιών διαβούλευση σχετικά με το υπόμνημα παρέσχε την ευκαιρία να συσταθεί για πρώτη φορά μια ολόκληρη σειρά δομών συντονισμού και διαβουλεύσεων. Αυτές εκπροσωπούν το ευρύ φάσμα των τομέων και των ενδιαφερόντων της δια βίου μάθησης όχι μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά επίσης στα κράτη μέλη, τον ΕΟΧ και τις υποψήφιες χώρες, σε περιφερειακό επίπεδο και μέσα και ανάμεσα σε ευρωπαϊκές ΜΚΟ, άλλους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και τους κοινωνικούς εταίρους. Η Επιτροπή προτείνει, σε συμφωνία με το λευκό της βιβλίο για τη διακυβέρνηση, αυτές οι καινοτόμοι και δυναμικές δομές να αποτελέσουν τη βάση για τη συνέχεια, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η ορμή που δημιουργήθηκε με αφορμή το υπόμνημα θα διατηρηθεί σε όλα τα επίπεδα:

- Η ανάπτυξη πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ο συντονισμός των εθνικών πολιτικών απαιτούν την καθιέρωση μιας υψηλού επιπέδου ομάδας ανώτερων εκπροσώπων των υπουργείων, η οποία θα φέρει την κύρια ευθύνη για τη δια βίου μάθηση. Αυτή η ομάδα θα βοηθήσει να εξασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα των

μέτρων που αναπτύχθηκαν στο πεδίο της δια βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του προγράμματος εργασίας για τη συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, με σχετικές διαδικασίες, στρατηγικές και σχέδια σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως τέτοια, το φάσμα των αρμοδιοτήτων της θα πρέπει να καλύπτει όλες τις πλευρές της δια βίου μάθησης (σχολεία, τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκπαίδευση των ενηλίκων, επαγγελματική κατάρτιση, εξωσχολική μάθηση των νέων κ.λπ.). Η ομάδα των εθνικών συντονιστών της δια βίου μάθησης που συστάθηκε για την πανευρωπαϊκή διαβούλευση και οι "υποομάδες" που συστάθηκαν ως μέρος της συνέχειας για τους συγκεκριμένους στόχους θα παράσχουν υποστήριξη στην ομάδα υψηλού επιπέδου.

- Τα κράτη μέλη, ο ΕΟΧ και οι υποψήφιες χώρες πρέπει να παρατείνουν και, όπου είναι απαραίτητο, να ενισχύσουν και να επεκτείνουν τις καθιερωμένες δομές διυπουργικού συντονισμού για την προώθηση της συνοχής της εσωτερικής πολιτικής. Γενικά, τα δίκτυα διαβουλεύσεων σχετικά με τη δια βίου μάθηση θα πρέπει να οικοδομηθούν σε όλα τα επίπεδα, εθνικά, περιφερειακά και τοπικά, για να υποστηρίξουν την εφαρμογή.
- Η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω τις διαβουλεύσεις της με τους κοινωνικούς εταίρους στο πεδίο της δια βίου μάθησης. Επιπλέον, η Επιτροπή θα καλωσόριζε περαιτέρω σκέψεις και απόψεις από τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με τις προτεραιότητες που παρουσιάστηκαν σε αυτή την ανακοίνωση, μέσω της διαδικασίας του κοινωνικού διαλόγου.
- Η Επιτροπή θα αναπτύξει επίσης τη σημερινή πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων με την κοινωνία των πολιτών και τις ΜΚΟ που ασχολούνται με τη δια βίου μάθηση. Αυτή θα επιβεβαιώσει ότι η σύνθεση αυτής της πλατφόρμας ανταλλαγής απόψεων είναι επαρκώς αντιπροσωπευτική των διάφορων φορέων και ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού.
- Οι πλατφόρμες εργασίας που παρέχονται από το ευρωπαϊκό φόρουμ για τη διαφάνεια, το ευρωπαϊκό φόρουμ για την ποιότητα και το ευρωπαϊκό φόρουμ για τον προσανατολισμό, το οποίο προτάθηκε, θα πρέπει να καθορίσουν το φάσμα των αντίστοιχων πεδίων με σκοπό να εργαστούν από κοινού και με τις ομάδες ειδικών που συστάθηκαν ως μέρος της συνέχειας για τους συγκεκριμένους στόχους στο μέλλον.
- Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει το Cedefop, το Eurydice και το EMT να οικοδομήσουν πάνω στη σημερινή τους συνεργασία σε σχέση με τη δια βίου μάθηση, ειδικά για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη της βάσης δεδομένων για τη δια βίου μάθηση (βλ. τμήμα 4.1.).
- Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται δραστήρια με διεθνείς οργανισμούς όπως τον ΟΟΣΑ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και την ΟΥΝΕΣΚΟ στην ανάπτυξη πολιτικής για τη δια βίου μάθηση.

5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Τα επόμενα βήματα προς μια ευρωπαϊκή περιοχή δια βίου μάθησης θα είναι:

- Η εξέταση και συζήτηση αυτού του εγγράφου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, που θα οδηγεί σε μια γνωμοδότηση από κάθε όργανο.
- Η επικύρωση των κύριων αρχών και προτάσεων αυτής της ανακοίνωσης και της προτεινόμενης προσέγγισης όσον αφορά μια ευρωπαϊκή περιοχή της δια βίου μάθησης από το Συμβούλιο (το Συμβούλιο Εκπαίδευσης και Νεότητας και το Συμβούλιο "Απασχόληση και Κοινωνική Πολιτική") κατά την ισπανική προεδρία.
- Η κατάθεση εγγράφων από την Επιτροπή για αυτό το θέμα στο ανοιχιάτικο Συμβούλιο στη Βαρκελώνη στις 15-16 Μαρτίου του 2002.
- Μια έκθεση της Επιτροπής θα αναφέρει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την πρόοδο προς την εφαρμογή του πλαισίου δια βίου μάθησης έως το τέλος του 2003.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 2003)

- Η Επιτροπή θα προτείνει η έρευνα, που αφορά τα οφέλη, το κόστος και τις αποδόσεις των επενδύσεων στη μάθηση πάνω στη σύγχρονη έρευνα⁷⁹ να υποστηριχθεί στο πλαίσιο του βου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα⁸⁰.
- Η Επιτροπή θα προτείνει η έρευνα και ο πειραματισμός που αφορούν το πώς μαθαίνουμε στα πλαίσια της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης, και πώς οι ΤΠΕ μπορούν να ενσωματωθούν σε αυτές τις μαθησιακές διαδικασίες, να υποστηριχθούν στο πλαίσιο του βου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα μέσω των προγραμμάτων Leonardo da Vinci, ΣΩΚΡΑΤΗΣ και Youth και των πιλοτικών ενεργειών eLearning, του προγράμματος τεχνολογιών της κοινωνίας των πληροφοριών⁸¹ και μέσω της πρωτοβουλίας EQUAL. Αυτό θα πρέπει να προωθήσει την ανάπτυξη αποτελεσματικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων για διάφορες ομάδες μαθητευομένων, συμπεριλαμβανομένων υποεκπροσωπούμενων ομάδων⁸².
- Η Επιτροπή θα δρομολογήσει μια μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με ένα πλαίσιο για την καταγραφή των επιπέδων των δημόσιων και των ιδιωτικών επενδύσεων στη δια βίου μάθηση, σε εθνικό, περιφερειακό και επιχειρησιακό επίπεδο, με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας. Αυτό θα βασίζεται σε δεδομένα που θα παρέχονται τακτικά, για παράδειγμα σχετικά με τον καταμερισμό των πόρων μεταξύ της σχολικής, της εξωσχολικής και της άτυπης μάθησης, και μεταξύ διάφορων τομέων της παροχής μάθησης (διαρθρωμένα κατά φύλο, ηλικιακή ομάδα, προηγούμενα εκπαιδευτικά επιτεύγματα και ομάδες στόχους).
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα δρομολογήσει μια έρευνα σχετικά με τη μάθηση στις ΤΠΕ με ειδική εστίαση στην εξωσχολική και την άτυπη μάθηση, συμπεριλαμβανομένων πλευρών ποιότητας και αποτελεσμάτων.
- Η Επιτροπή, βασισμένη στη μελέτη περιπτώσεων, θα υποστηρίξει μια αξιολόγηση για το ποιοι παράγοντες είναι πιθανό να καταστήσουν τις συμπράξεις στη δια βίου μάθηση αποδοτικές και βιώσιμες.
- Η Επιτροπή θα αναλάβει μια μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με μια πανευρωπαϊκή προσέγγιση στην ανάπτυξη μιας έρευνας για τις βασικές δεξιότητες και την παιδεία των ενηλίκων, η οποία θα διεξάγεται σε τακτική βάση.
- Η Επιτροπή θα αξιολογήσει σημερινούς μηχανισμούς που παρέχουν ατομικό δικαίωμα σε βασικές δεξιότητες και/ή τη δια βίου μάθηση και τον αντίκτυπό τους στη συμμετοχή σε μαθησιακές ευκαιρίες.
- Η Επιτροπή, οικοδομώντας πάνω σε σημερινά στοιχεία⁸³, θα προσδιορίσει εμπόδια στη συμμετοχή στη δια βίου μάθηση για υποεκπροσωπούμενες ομάδες (εμπόδια τα οποία σχετίζονται με τους πόρους ή τη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης παιδικής φροντίδας, μεταφοράς ή πρόσβασης σε υλικό υποστήριξης της μάθησης) και βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην εξουδετέρωση τέτοιων εμποδίων.

- Επιπλέον των παραπάνω προτάσεων, η Επιτροπή θα υποστηρίξει ευρύτερη έρευνα σε όλο το πεδίο της δια βίου μάθησης, μεταξύ άλλων μέσω των προγραμμάτων τεχνολογιών της κοινωνίας των πληροφοριών του βου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Αυτό το γλωσσάριο παρέχει επεξηγήσεις μερικών βασικών όρων που χρησιμοποιούνται σε αυτή την ανακοίνωση.

ενεργός συμμετοχή

Η πολιτιστική, οικονομική, πολιτική/δημοκρατική και/ή κοινωνική συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνία συνολικά και στις κοινότητές τους.

προσαρμοστικότητα⁸⁴

Η δυνατότητα προσαρμογής σε νέες τεχνολογίες, νέες συνθήκες αγοράς και νέα πρότυπα εργασίας τόσο των επιχειρήσεων όσο και εκείνων που απασχολούνται σε επιχειρήσεις.

αξιολόγηση

Ένας γενικός όρος ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί/κριθεί η απόδοση ενός ατόμου ή μιας ομάδας.

πιστοποιητικό / δίπλωμα

Ένα επίσημο έγγραφο το οποίο καταγράφει τυπικά τα επιτεύγματα ενός ατόμου.

πιστοποίηση

Η διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών ή διπλωμάτων, τα οποία αναγνωρίζουν τυπικά τα επιτεύγματα ενός ατόμου μετά μια διαδικασία αξιολόγησης.

κοινωνία των πολιτών

Ένας ' τρίτος τομέας ' της κοινωνίας παράλληλα με το κράτος και την αγορά, ο οποίος περιλαμβάνει θεσμούς, ομάδες και ενώσεις (είτε διαρθρωμένες είτε άτυπες) και ο οποίος μπορεί να ενεργεί ως μεσολαβητής μεταξύ δημόσιων αρχών και πολιτών⁸⁵.

ικανότητα

Η δυνατότητα αποτελεσματικής χρήσης εμπειριών, γνώσεων και προσόντων.

εταιρική κοινωνική ευθύνη

Η δέσμευση ενός εταιρικού οργανισμού να λειτουργεί κατά τρόπο κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο, ενώ αναγνωρίζει τα συμφέροντα εσωτερικών και εξωτερικών ενδιαφερόμενων παραγόντων.

ψηφιακό χάσμα

Το χάσμα ανάμεσα σε εκείνους που μπορούν να έχουν πρόσβαση και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και σε εκείνους που δεν μπορούν.

ψηφιακή παιδεία

Η ικανότητα δόκιμης χρήσης των ΤΠΕ.

eLearning

Η μάθηση που υποβοηθείται από ΤΠΕ.

απασχολησιμότητα⁸⁶

Η δυνατότητα απασχόλησης ατόμων: σχετίζεται όχι μόνο με την επάρκεια των γνώσεων και των ικανοτήτων τους, αλλά επίσης με τα κίνητρα και τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε άτομα που αναζητούν απασχόληση.

ενδυνάμωση

Η διαδικασία χορήγησης σε άτομα της δυνατότητας να αναλαμβάνουν υπεύθυνα πρωτοβουλίες με σκοπό τη διαμόρφωση της δικής τους ζωής και εκείνης της κοινότητάς τους ή της κοινωνίας από οικονομική, κοινωνική και πολιτική άποψη.

ευρωπαϊκή διακυβέρνηση

Η διοίκηση των ευρωπαϊκών υποθέσεων μέσω της αλληλεπίδρασης των παραδοσιακών πολιτικών αρχών και της ‘κοινωνίας των πολιτών’, ενδιαφερόμενων παραγόντων, δημόσιων οργανισμών, πολιτών.

σχολική/επίσημη μάθηση

Η μάθηση που τυπικά προέρχεται από ένα ίδρυμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης, η οποία είναι διαρθρωμένη (από άποψη μαθησιακών στόχων, χρόνου μάθησης ή διδακτικής υποστήριξης) και η οποία οδηγεί σε πιστοποίηση. Η σχολική/επίσημη μάθηση είναι σκόπιμη από την πλευρά του μαθητευομένου.

προσανατολισμός

Ένα φάσμα δραστηριοτήτων που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να πάρουν αποφάσεις για τη ζωή τους (εκπαιδευτικές, επαγγελματικές, προσωπικές) και να εφαρμόσουν αυτές τις αποφάσεις.

προσδιορισμός (ικανοτήτων)

Η διαδικασία εξειδίκευσης και καθορισμού των ορίων και της φύσης των ικανοτήτων.

άτυπη μάθηση

Η μάθηση που προκύπτει από δραστηριότητες της καθημερινής ζωής οι οποίες σχετίζονται με την εργασία, την οικογένεια ή τον ελεύθερο χρόνο. Δεν είναι διαρθρωμένη (από άποψη μαθησιακών στόχων, χρόνου μάθησης ή διδακτικής υποστήριξης) και τυπικά δεν οδηγεί σε πιστοποίηση. Η άτυπη μάθηση μπορεί να είναι σκόπιμη αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι σκόπιμη (ή είναι ‘απροσχεδίαστη’/τυχαία).

μάθηση από γενιά σε γενιά

Η μάθηση που προκύπτει μέσω μεταφοράς εμπειριών, γνώσεων ή ικανοτήτων από τη μια γενιά στην άλλη.

κοινωνία που βασίζεται στη γνώση (ή κοινωνία της γνώσης)

Μια κοινωνία της οποίας οι διαδικασίες και οι πρακτικές βασίζονται στην παραγωγή, τη διάδοση και τη χρήση της γνώσης.

μαθησιακή κοινότητα

Μια κοινότητα η οποία προωθεί ευρέως μια μαθησιακή κουλτούρα αναπτύσσοντας αποτελεσματικές τοπικές συμπράξεις μεταξύ όλων των τομέων της κοινότητας, και η οποία υποστηρίζει και παρέχει κίνητρα σε άτομα και οργανώσεις να συμμετάσχουν στη μάθηση.

συντελεστής της μάθησης

Οποιοσδήποτε διευκολύνει την απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων εδραιώνοντας ένα ευνοϊκό μαθησιακό περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ασκούν μια διδακτική, εκπαιδευτική λειτουργία ή λειτουργία προσανατολισμού. Ο συντελεστής προσανατολίζει το μαθητευόμενο παρέχοντας κατευθυντήριες γραμμές, ανατροφοδότηση και συμβουλές καθ'όλη τη μαθησιακή διαδικασία, επιπλέον του να παρέχει βοήθεια στην ανάπτυξη των γνώσεων ή των ικανοτήτων.

οργανισμός μάθησης

Ένας οργανισμός που ενθαρρύνει τη μάθηση σε όλα τα επίπεδα (ατομικά και συλλογικά) και, κατά συνέπεια, συνεχώς μεταμορφώνεται.

μαθησιακή περιφέρεια

Μια περιφέρεια στην οποία όλοι οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες συνεργάζονται για να καλύψουν ειδικές τοπικές μαθησιακές ανάγκες και να εφαρμόσουν από κοινού λύσεις σε κοινά προβλήματα.

δια βίου μάθηση

Κάθε μαθησιακή δραστηριότητα που αναλαμβάνεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, στο πλαίσιο μιας προσωπικής, πολιτικής, κοινωνικής προοπτικής και/ή μιας προοπτικής που σχετίζεται με την απασχόληση.

μάθηση σε όλο το φάσμα της ζωής

Κάθε μαθησιακή δραστηριότητα, σχολική, εξωσχολική ή άτυπη. Η μάθηση σε όλο το φάσμα της ζωής είναι μια διάσταση της δια βίου μάθησης, όπως προσδιορίζεται σε αυτή την ανακοίνωση.

εξωσχολική μάθηση

Μάθηση η οποία δεν παρέχεται από ένα ίδρυμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης και τυπικά δεν οδηγεί σε πιστοποίηση. Δεν είναι συνεπώς διαρθρωμένη (από πλευράς διδακτικών στόχων, χρόνου διδασκαλίας και διδακτικής υποστήριξης). Η εξωσχολική μάθηση είναι σκόπιμη από την πλευρά του μαθητευομένου.

αναγνώριση ικανοτήτων

1) Η συνολική διαδικασία χορήγησης επίσημου καθεστώτος σε ικανότητες (αυτό είναι *επίσημη αναγνώριση*), οι οποίες αποκτήθηκαν είτε

- επίσημα (με απονομή πιστοποιητικών) ή

- σε ένα εξωσχολικό ή άτυπο πλαίσιο (με χορήγηση ισοδυναμίας, πιστωτικών μονάδων, επικύρωση ικανοτήτων που έχουν αποκτηθεί).

και/ή

2) Η αναγνώριση της αξίας ικανοτήτων από οικονομικούς και κοινωνικούς ενδιαφερόμενους παράγοντες (αυτό είναι *κοινωνική αναγνώριση*).

κοινωνική ένταξη

Υφίσταται όταν οι άνθρωποι μπορούν να συμμετέχουν πλήρως στην οικονομική, την κοινωνική και την πολιτική τους ζωή, όταν η πρόσβασή τους σε εισόδημα ή σε άλλους πόρους (προσωπικούς, οικογενειακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς) είναι επαρκής για να τους επιτρέψει να απολαμβάνουν ένα επίπεδο διαβίωσης και ποιότητας ζωής που θεωρείται αποδεκτό από την κοινωνία στην οποία ζουν, και όταν έχουν πλήρη πρόσβαση στα θεμελιώδη τους δικαιώματα.

αποτίμηση της μάθησης

Η διαδικασία της αναγνώρισης της συμμετοχής και των αποτελεσμάτων της (σχολικής/επίσημης, εξωσχολικής ή άτυπης) μάθησης, ώστε να αυξηθεί η κατανόηση της εγγενούς της αξίας και να επιβραβευτεί η μάθηση.

¹ Πηγή : Έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ) 2000

² "Η ευημερία των εθνών: ο ρόλος του ανθρώπινου και του κοινωνικού κεφαλαίου" (σελίδα 33) Tom Healy, Sylvian Côté· ΟΟΣΑ 2001.

³ Για τα περισσότερα κράτη μέλη η συμμετοχή που καταγράφεται από την ΕΕΔ αναφέρεται στη συμμετοχή ατόμων ηλικίας 25-60 ετών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση κατά τις τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα. Για την Πορτογαλία, τη Γαλλία και την Ολλανδία, ωστόσο, στοιχεία συλλέγονται μόνο εάν η συμμετοχή συνεχίζεται κατά το χρόνο της έρευνας.

⁴ Πηγή: ΟΟΣΑ· άμεσες και έμμεσες δαπάνες σε εκπαιδευτικά ιδρύματα από δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους, 1998.

⁵ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Φέιρα, παράγραφος 33.

⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου στις 20 Δεκεμβρίου του 1996 σχετικά με μια στρατηγική για τη δια βίου μάθηση (97/C 7/02).

⁷ Περιληπτικές και αναλυτικές εκθέσεις από τις διαβουλεύσεις από τα κράτη μέλη, τις χώρες του ΕΟΧ, τις υποψήφιες χώρες και την κοινωνία των πολιτών είναι διαθέσιμες.

⁸ Απόφαση του Συμβουλίου Παιδείας στις 14 Φεβρουαρίου του 2001 που βασίζεται στην πρόταση της Επιτροπής (COM(2001) 59 τελικό). Η έκθεση σχετικά με τους στόχους εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στοκχόλμη το Μάρτιο του 2001.

⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής: πρόχειρο λεπτομερές πρόγραμμα εργασίας για τη συνέχεια της έκθεσης για τους συγκεκριμένους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (COM(2001) 501 τελικό).

¹⁰ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Στοκχόλμη, παράγραφος 11

¹¹ Σε συμφωνία με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία εισήγαγε έναν νέο τίτλο για την απασχόληση, αυτή η στρατηγική έχει οικοδομηθεί πάνω σε θεματικές προτεραιότητες, οι οποίες ομαδοποιούνται σε τέσσερις πυλώνες και περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση. Βλ. την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2001 COM(2001) 438 τελικό. Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001: Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 24.1.2001 L 22/18.

¹² Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000 ενέκρινε την ευρωπαϊκή ατζέντα κοινωνικής πολιτικής. Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών COM(2000) 379 τελικό.

¹³ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στοκχόλμη το Μάρτιο του 2001 ενέκρινε την πρόθεση της Επιτροπής να δημιουργήσει μια ομάδα έργου υψηλού επιπέδου για τις δεξιότητες και την κινητικότητα, με στόχο να παρουσιάσει ένα σχέδιο δράσης στο ανοιχτά Συμβούλιο στη Βαρκελώνη το Μάρτιο του 2002. Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο: 'Νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας, ανοιχτές σε όλους, με πρόσβαση για όλους' COM(2001) 116 τελικό.

¹⁴ Ως μέρος του σχεδίου δράσης eEurope, η πρωτοβουλία eLearning αποτελεί συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα. Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής: eLearning, designing tomorrow's education COM(2000) 318 τελικό.

¹⁵ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής: Προς έναν ευρωπαϊκό χώρο για την έρευνα. (COM(2000)6 τελικό), και Ανακοίνωση της Επιτροπής: Μία στρατηγικής κινητικότητας για τον ευρωπαϊκό χώρο της έρευνας (COM(2001) 331 τελικό).

¹⁶ Ο ορισμός που χρησιμοποιείται στο υπόμνημα ήταν: "κάθε σκόπιμη μαθησιακή δραστηριότητα που αναλαμβάνεται σε συνεχιζόμενη βάση με σκοπό τη βελτίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων".

¹⁷ Βλ. γλωσσάριο (παράρτημα II)

¹⁸ Η ανάλυση εκπαιδευτικής πολιτικής του ΟΟΣΑ 2001 εξέτασε επίσης τις ιδιαιτερότητες της προσέγγισης για τη δια βίου μάθηση.

¹⁹ Η Κοινή Έκθεση για την απασχόληση έδειξε πρόσφατα ότι τέτοιες στρατηγικές έχουν θεσπιστεί σε επτά περίπου κράτη μέλη. Κοινή Έκθεση για την απασχόληση 2001 COM(2001) 438 τελικό.

²⁰ Βλ. πράσινο βιβλίο της Επιτροπής "Η προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη." COM(2001) 366 τελικό.

²¹ Βλ. στόχο 3.1 της συνέχειας της έκθεσης σχετικά με τους στόχους: 'Η ενίσχυση των συνδέσμων με την εργατική ζωή και την κοινωνία γενικά'.

²² Ο όρος 'δυνάμει' μαθητευόμενος χρησιμοποιείται για να δηλώσει εκείνους οι οποίοι μπορεί να μην ασχολούνται δραστήρια με τη μάθηση, για παράδειγμα εκείνους για τους οποίους η πρόσβαση είναι πρόβλημα, π.χ. τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή τα άτομα που μπορεί να έχουν αποξενωθεί από τη μάθηση, π.χ. οι ηλικιωμένοι. Μπορεί επίσης να αναφέρεται σε ανθρώπους που δεν επενδύουν σε εξωσχολική εκπαίδευση, η οποία λαμβάνει χώρα με καθημερινή δραστηριότητα.

²³ Βλ. το τμήμα 3.5.

²⁴ Ο όρος συντελεστής της μάθησης χρησιμοποιείται σε όλο το κείμενο για να δηλώσει τους διδάσκοντες, τους εκπαιδευτές και άλλους οι οποίοι βοηθούν τους ανθρώπους να μάθουν μέσα σε εξωσχολικούς και άτυπους χώρους μάθησης.

²⁵ Βλ. στόχο 1.5 της συνέχειας στην έκθεση σχετικά με τους στόχους: 'Η βέλτιστη χρήση των πόρων'.

²⁶ Βλ. στόχο 2.1 της συνέχειας στην έκθεση σχετικά με τους στόχους: 'Ανοιχτό περιβάλλον μάθησης'.

²⁷ COM(2001) 313 τελικό 'Απασχόληση και κοινωνικές πολιτικές - ένα πλαίσιο για επένδυση στην ποιότητα'.

²⁸ Βλ. στόχο 2.2 της συνέχειας στην έκθεση σχετικά με τους στόχους: 'Πώς θα γίνει η μάθηση πιο ελκυστική'.

²⁹ Αυτή η προσέγγιση ακολουθείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο —βλ την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2001.

³⁰ Βλ. στόχο 2.2 της συνέχειας στην έκθεση σχετικά με τους στόχους: 'Πώς θα γίνει η μάθηση πιο ελκυστική'.

³¹ Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (2001/613/EC).

³² Οι εργασίες σε αυτή την περιοχή θα περιλαμβάνουν τις δραστηριότητες του ευρωπαϊκού φόρουμ για τη διαφάνεια των προσόντων και το ευρωπαϊκό φόρουμ για την ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης.

³³ Η συνάφεια αυτής της προτεραιότητας για δράση με ειδικότερη αναφορά στις νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα περιγραφεί στο επόμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τις δεξιότητες και την κινητικότητα.

³⁴ Εθνικά κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση των ακαδημαϊκών τίτλων.

³⁵ Εθνικά κέντρα πληροφόρησης για την αναγνώριση των ακαδημαϊκών τίτλων.

³⁶ Η συνάφεια αυτών των προτεραιοτήτων για δράση με ειδικότερη αναφορά στις νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα περιγραφεί στο επόμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τις δεξιότητες και την κινητικότητα.

³⁷ Αυτό θα συνεκτιμήσει τις εμπειρίες που προέρχονται από το πρόγραμμα 'ρύθμισης' (Απρίλιος 2001-Ιούνιος 2002) και το πρόγραμμα κοινής δράσης 'Κατασκευή γεφυρών μεταξύ προσόντων: ένα σύστημα μεταφοράς και συσώρευσης μονάδων κατάρτισης για τη δια βίου μάθηση' (Νοέμβριος 2001-Φεβρουάριος 2003).

³⁸ Η Επιτροπή δημιουργεί επίσης έναν ενιαίο ιστοχώρο διακίνησης πληροφοριών, που θα λειτουργεί ως το σημείο πρόσβασης στην πύλη σχετικά με τις μαθησιακές ευκαιρίες καθώς και στη βάση δεδομένων EURES και στην πύλη πρόσβασης στο διαδίκτυο σχετικά με την πολιτική για τους νέους, η οποία έχει προταθεί. Η συνάφεια αυτής της προτεραιότητας για δράση με πιο ειδική αναφορά στις νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα περιγραφεί στο επόμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τις δεξιότητες και την κινητικότητα.

³⁹ Η συνάφεια αυτής της προτεραιότητας για δράση με πιο ειδική αναφορά στις νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας θα περιγραφεί στο επόμενο σχέδιο δράσης της Επιτροπής για τις δεξιότητες και την κινητικότητα.

⁴⁰ Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001, π.χ. κατευθυντήρια γραμμή 3.

⁴¹ Η 'Πρωτοβουλία για την καινοτομία 2000', που εφαρμόστηκε από την ΕΤΕπ μετά τη Λισσαβόνα μέσω της σύστασης ενός ειδικού δανειοδοτικού προγράμματος ύψους 12-15 δισεκατομμυρίων ευρώ, πρέπει να αποτελέσει μια σημαντική ενίσχυση στην εφαρμογή της δια βίου μάθησης.

⁴² Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, παράγραφος 26, και κατευθυντήριες γραμμές 2001, οριζόντιος στόχος για τη δια βίου μάθηση.

⁴³ Κατά την παρούσα περίοδο προγραμματισμού (2000-2006) το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) θα συνεισφέρει τουλάχιστον 12 δισεκατομμύρια ευρώ στην ανάπτυξη της δια βίου μάθησης. Επιπλέον η κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL του ΕΚΤ έχει τη δια βίου μάθηση ως μια από τις οκτώ θεματικές της προτεραιότητες, για την οποία τα κράτη μέλη έχουν διαθέσει το δεύτερο μεγαλύτερο θεματικό προϋπολογισμό.

⁴⁴ Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001, κατευθυντήρια γραμμή 13.

⁴⁵ Π.χ. έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα κράτη μέλη και τον ΟΟΣΑ.

⁴⁶ COM(2001) 94 τελικό. Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που αφορά το πολυετές πρόγραμμα πλαίσιο 2002-2006 της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και δραστηριότητες επίδειξης που αποσκοπούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου της έρευνας. Θεματικό πεδίο προτεραιότητας: 'Οι πολίτες και η διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή κοινωνία της γνώσης'. Τα αποτελέσματα των ερευνητικών σχεδίων που ήδη χρηματοδοτήθηκαν από την Επιτροπή στο πλαίσιο του 5ου προγράμματος πλαισίου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη.

⁴⁷ Βασισμένη στην έκθεση της ομάδας έργου της Επιτροπής για τη μέτρηση της δια βίου μάθησης, την έκθεση για την ποιότητα της σχολικής εκπαίδευσης, την έκθεση προόδου της ομάδας ειδικών για τους δείκτες της δια βίου μάθησης και το έργο που έγινε από το φόρουμ για την ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης.

⁴⁸ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, παράγραφος 26· κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001· σχέδιο δράσης eLearning COM(2001) 172 τελικό, σελίδα 11

⁴⁹ Στην ΕΕ από ένα σύνολο 112 εκατομμυρίων εργαζομένων, 74 εκατομμύρια βρίσκονται σε ΜΜΕ· από αυτούς 38 εκατομμύρια βρίσκονται σε εταιρείες με λιγότερους από 10 εργαζομένους. Πηγή: 'Επιχειρήσεις στην Ευρώπη, έκδοση 2001, Eurostat'

⁵⁰ Η τρίτη γραμμή δράσης από την ανακοίνωση της Επιτροπής 'Βοήθεια στις ΜΜΕ για να υιοθετήσουν ψηφιακή τεχνολογία' (COM(2001)136 τελικό) συμβάλλει στην παροχή δεξιοτήτων σε ΤΠΕ για ΜΜΕ.

⁵¹ Αυτό αποτελεί συνέχεια ενός αιτήματος στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα, παράγραφος 29.

⁵² Η Επιτροπή ίδρυσε επίσης, το Σεπτέμβριο του 2001, μια ομάδα παρακολούθησης δεξιοτήτων στο χώρο των τεχνολογιών πληροφόρησης και κατάρτισης, με στόχο να αναλύει και να παρακολουθεί τη ζήτηση και προσφορά των δεξιοτήτων αυτών, με βάση τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

⁵³ Αυτή η προτεραιότητα αντιστοιχεί ακριβώς σε ένα από τα ζητήματα που προσδιορίστηκαν στη συνέχεια της έκθεσης σχετικά με τους στόχους, στο πλαίσιο του στόχου 1.2.

⁵⁴ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01)

⁵⁵ Κατευθυντήριες γραμμές 2001· η έκθεση ESDIS για την ηλεκτρονική ένταξη· η ομάδα υψηλού επιπέδου της Επιτροπής και των κρατών μελών για την απασχόληση και την κοινωνική διάσταση της κοινωνίας της πληροφορίας.

⁵⁶ Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001, κατευθυντήρια γραμμή 3· eEurope-πρωτοβουλία eLearning (2001/C 204/02) και το σχέδιο δράσης eLearning COM(2001) 172 τελικό

⁵⁷ Η πρωτοβουλία eLearning (2001/C 204/02)· το σχέδιο δράσης eLearning COM(2001) 172 τελικό.

⁵⁸ Αυτά τα ζητήματα θα αντιμετωπιστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της συνέχειας στην έκθεση σχετικά με τους στόχους. Στο στόχο 1.5 'η βέλτιστη χρήση των πόρων' ως ένα από τα τέσσερα κύρια ζητήματα ορίζεται η 'Υποστήριξη της αξιολόγησης της ποιότητας και των συστημάτων εξασφάλισης χρησιμοποιώντας δείκτες και συγκριτική αξιολόγηση επιδόσεων' —οικοδομώντας πάνω στα αποτελέσματα της διαδικασίας της Μπόλνια και του φόρουμ για την ποιότητα της επαγγελματικής κατάρτισης.

⁵⁹ Μέρος του 5ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα. Τα ερευνητικά σχέδια του προγράμματος ΚΤΠ ασχολούνται με αρκετά ζητήματα στο πεδίο της δια βίου μάθησης και καλύπτουν τεχνολογίες, συστήματα και υπηρεσίες, υποδομές και εφαρμογές για σχολεία, πανεπιστήμια, πλαίσια κατάρτισης και την εξωσχολική μάθηση.

⁶⁰ Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα ερευνητικών σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν ήδη από την Επιτροπή στο πλαίσιο του 5ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα.

⁶¹ Το άρθρο 149 της συνθήκης των ΕΚ ορίζει ότι "η Κοινότητα θα συμβάλει στην ανάπτυξη ποιοτικής εκπαίδευσης ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν είναι απαραίτητο, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τις ενέργειές τους, ενώ θα σεβαστεί πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων...".

⁶² Βλ. το άρθρο 150 της Συνθήκης

⁶³ Βλ. το άρθρο 125 της Συνθήκης.

⁶⁴ Είναι διαθέσιμο ένα έγγραφο που δίνει παραδείγματα πρακτικής στη δια βίου μάθηση σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με δείκτες για τη δια βίου μάθηση (έγγραφο εργασίας της Επιτροπής).

⁶⁵ Οι δραστηριότητες που πρόκειται να εφαρμοστούν σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης θα χρηματοδοτηθούν μέσω προγραμμάτων και διαδικασιών που έχουν ήδη προταθεί ή εγκριθεί και συνεπώς δεν προϋποθέτουν, στο στάδιο αυτό, πρόσθετους χρηματοοικονομικούς ή ανθρώπινους πόρους.

⁶⁶ Έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα γίνει κυρίως στο πλαίσιο της προτεραιότητας 7 ('Πολίτες σε μια αναπτυσσόμενη κοινωνία της γνώσης'): η πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση περιλαμβάνεται επίσης στις ερευνητικές προτεραιότητες στο πλαίσιο του υποθέματος 'Η ευρωπαϊκή κοινωνία της γνώσης'.

⁶⁷ Είναι διαθέσιμο ένα έγγραφο που δίνει παραδείγματα πρακτικής της δια βίου μάθησης σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με τους δείκτες για τη δια βίου μάθηση (έγγραφο εργασίας της Επιτροπής).

⁶⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής για διαρθρωτικούς δείκτες, η οποία παρουσιάζει 35 δείκτες ως βάση για τη συνθετική έκθεση. COM(2001) 619. Βλ. επίσης COM(2000) 594.

⁶⁹ Δημόσιες δαπάνες στην εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕΠ, πηγή: ΟΥΝΕΣΚΟ—ΟΟΣΑ—Eurostat UOE· ποσοστό συμμετοχής πληθυσμού, ηλικίας 25-64 ετών, στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, πηγή: Έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ)· μερίδα του πληθυσμού, ηλικίας 18-24 ετών, που διαθέτει μόνο κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν βρίσκεται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση, πηγή: Έρευνα εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ)· Μέσος όρος αριθμού μαθητών ανά υπολογιστή με σύνδεση στο διαδίκτυο σε σχολεία, πηγή: Ευρωβαρόμετρο.

⁷⁰ Δαπάνες σε εκπαίδευση/κατάρτιση σε επιχειρήσεις ως ποσοστό του εργατικού κόστους πηγή: έρευνα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης (ΕΣΕΚ)· δαπάνες για εκπαίδευση σε νοικοκυριά ως ποσοστό των συνολικών δαπανών, πηγή: έρευνα οικιακού προϋπολογισμού (ΕΟΠ)· συμμετοχή σε εκπαίδευση/κατάρτιση κατά πεδίο σπουδών, πηγή: UOE· και μάθηση σε επιχειρήσεις κατά τύπο μάθησης (ΕΣΕΚ).

⁷¹ eLearning, πηγή η ανακοίνωση του 2001 για τους διαρθρωτικούς δείκτες COM (2001) 619: δείκτης υπό ανάπτυξη.

⁷² Περισσότερες τεχνικές λεπτομέρειες για δείκτες που πρόκειται να αναπτυχθούν σχετικά με τη δια βίου μάθηση, μπορούν να βρεθούν στο έγγραφο υπηρεσιών της Επιτροπής "Πρακτική και δείκτες της δια βίου μάθησης".

⁷³ Η Ομάδα Δεικτών της Επιτροπής Απασχόλησης (EMCO) καταρτίζει κοινούς δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησης των κατευθυντήριων γραμμών απασχόλησης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

⁷⁴ Η υποομάδα δεικτών της επιτροπής κοινωνικής προστασίας προετοιμάζει μια έκθεση για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Laeken με έναν κατάλογο δεικτών που έχουν συμφωνηθεί για την κοινωνική ένταξη.

⁷⁵ COM(2001) 313 στις 20.6.2001 "Απασχόληση και κοινωνικές πολιτικές: ένα πλαίσιο για επενδύσεις στην ποιότητα"

⁷⁶ Βλ. την έκθεση της ομάδας έργου και τα πρακτικά της συνδιάσκεψης στην Πάρμα για τη μέτρηση της δια βίου μάθησης στο http://forum.europa.eu.int/Public/irc/dsis/ceies/library?l=/seminars/measuring_lifelong&vm=detailed&sb=Title

⁷⁷ Στη συνδιάσκεψη στη Ρίγα στις 28 και 29 Ιουνίου του 2001 παρουσιάστηκε μια έκθεση και σύντομα θα δημοσιευτεί.

⁷⁸ Βασικά ζητήματα τα οποία αφορούν εξίσου τους ποιοτικούς και τους ποσοτικούς δείκτες είναι: πώς μαθαίνουν οι άνθρωποι· πεδία μάθησης· παροχή κινήτρων, εμπόδια και αποτελεσματικότητα. Τα τρία πιο σημαντικά βήματα θα είναι η προετοιμασία της ενότητας ad-hoc το 2003 σχετικά με την εκπαίδευση των ενηλίκων, η έρευνα για την εκπαίδευση των ενηλίκων το 2005, που προτάθηκε από την Επιτροπή, και μια σχεδιασμένη τρίτη έρευνα της μάθησης σε επιχειρήσεις (ΕΣΕΚ). Η Επιτροπή θα έχει ως στόχο την εναρμόνιση αρκετών άλλων ερευνών προκειμένου να αναπτύξει ένα συνεκτικό σύστημα συλλογής.

⁷⁹ Π.χ. έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα κράτη μέλη και από τον ΟΟΣΑ.

⁸⁰ COM(2001) 94 τελικό. Πρόταση για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η οποία αφορά το πολυετές πρόγραμμα πλαίσιο 2002-2006 της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και δραστηριότητες επίδειξης που αποσκοπούν να συμβάλουν στη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου της έρευνας. Κατά προτεραιότητα θεματική περιοχή: "Πολίτες και διακυβέρνηση στην ευρωπαϊκή κοινωνία της γνώσης". Τα αποτελέσματα των ερευνητικών σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν ήδη από την Επιτροπή στο πλαίσιο του 5ου προγράμματος πλαισίου πρέπει να ληφθούν υπόψη.

⁸¹ Μέρος του 5ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα. Ερευνητικά σχέδια του προγράμματος ΤΚΠ ασχολούνται με αρκετά ζητήματα στο πεδίο της δια βίου μάθησης, καλύπτοντας τεχνολογίες, συστήματα και υπηρεσίες, υποδομές και εφαρμογές για σχολεία, πανεπιστήμια, πλαίσια κατάρτισης και την εξωσχολική μάθηση.

⁸² Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα ερευνητικών σχεδίων που χρηματοδοτούνται ήδη από την Επιτροπή στο πλαίσιο του 5ου προγράμματος πλαισίου.

⁸³ Για παράδειγμα η μελέτη των εμποδίων στη συμμετοχή των ενηλίκων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία αναλήφθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος πλαισίου για την έρευνα.

⁸⁴ Βλ. την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που υιοθετήθηκε από τη συνδιάσκεψη κορυφής για τα ειδικά επαγγέλματα, η οποία δρομολόγησε την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση: http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/summit/en/papers/guide.htm

⁸⁵ Βλ. επίσης τον ορισμό που διατυπώθηκε από το ECOSOC στη γνωμοδότησή του στις 22 Σεπτεμβρίου του 1999, ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί στις επόμενες κατευθυντήριες γραμμές για τις διαβουλεύσεις και το διάλογο με την κοινωνία των πολιτών (σε συνέχεια του λευκού βιβλίου για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση): ΕΕΕΚ (1999/C329/10).

⁸⁶ Βλ. την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που υιοθετήθηκε από τη συνδιάσκεψη κορυφής για τα ειδικά επαγγέλματα, η οποία δρομολόγησε την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση: http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/summit/en/papers/guide.htm